Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the ima-ges to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

N:R 27 (1070) TORSDAGEN DEN 4 JULI 1907 20:DE ÅRG.

IDUN
ILLUSTRERAD TIDNING FÖR KVINNAN OCH HEMMET
GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

GRUPPBILD AF DELTAGARE I ANDRA ALLMÄNNA SVENSKA FOLKBILDNINGSMÖTET I LÄKARESÄLLSKAPETS LOKAL, STOCKHOLM. DE FRÄMST I MIDTEN STÅENDE ÄRO FRÅN VÄNSTER TILL HÖGER: PRINS EUGEN, MÖTETS HEDERSORDFÖRANDE, HR NILS LUNDAHL, VICE ORDFÖRANDE, FÖRUTVARANDE STATSRÅDET FRIDTJUV BERG, ORDFÖRANDE, OCH DR KNUT KJELLBERG. S. WULF FOTO.

Folkbildningsmötet.

MIDSOMMARTIDENS hembygdsfester och ungdomsmöten hade knappast afslutats, då i Stockholm samlades män och kvinnor från olika delar af vårt land till ett möte, som ytterst hade samma syfte för ögonen som ungdomsrörelsen, nämligen vårt folks andliga uppryckning.

Den väg, hvarpå man söker uppnå detta mål, är som bekant föreläsningar och folkbibliotek. Också afsågo öfverläggningarna under detta andra allmänna svenska folkbildningsmöte att söka få till stånd ett planmässigt anordnande af den stora och vidtomfattande föreläsningsverksamheten och sådana anordningar för folkbiblioteken, att de motsvara sin uppgift att göra den goda litteraturen tillgänglig för alla och därigenom inympa hos de breda lagren af vårt folk kärlek till och vana vid bokläsning.

Entusiasm för den stora saken, intresse och initiativkraft ha präglat mötets öfverläggningar, och man får hoppas, att de skola bli till nytta för folkbildningens skilda grenar samt icke minst åvägabringa en önskvärd enhet och plan i arbetsmetod hos folkbildningens målsmän i norr och söder, öster och väster. Säkerligen skall det visa sig, att det icke blott var en tom fras eller en from önskan, då hedersordföranden, prins Eugen i sitt hälsningstal vid mötets öppnande uttalade såsom sin förhoppning, att "folkbildningsarbetet måtte föras framåt, målmedvetet och med klokhet, alltid måtte kunna räkna på en hänförelse, som har höga mål i sikte, och på en seg ihärdighet, som öfvervinner alla hinder, emedan folkbildningsarbetet då skall kunna häfda sin betydelsefulla plats i våra dagars samhälleliga sträfvanden."

Folkbildningsförbundet innesluter inom sig många dugande förmågor och mycken ärlig vilja för folkets och landets bästa. Trots detta skulle det dock icke kunna se framtiden an med samma tillförsikt eller planera sin verksamhet efter så stor måttstock, om rörelsen icke bures på vågkammen af dagens mäktiga fosterländska nydaningsrörelse. Sverige är fullsöfdt och vill lefva, yttrade Verner v. Heidenstam nyligen i sitt midsommartal. Nåväl, folkbildningsrörelsen är ett af lifstecknen!

En kvinnlig bokartist.

Fröken Emmy Biberg.

EN BOK, klädd i ett intetsägande omslag, förblir i allmänhet ouppmärksammad af publiken. Därför täflar den moderna litteraturen äfven i fråga om den yttre dräkten. Framställandet af eleganta och smakfulla bokomslag har blifvit en betydande konstgren, och den unga dam, hvarom efterföljande rader handla, har gjort utöfningen af denna konst till sin specialitet.

DET ÄR i våra dagar icke endast författarenamnet och bokens innehåll, som äro bestämmande för köparen. Den yttre utstyrsel, hvarunder den framträder på boklådsdisken, är icke utan betydelse för dess afsättning. Våra förläggare veta detta mycket väl. De veta också, att det icke endast gäller papper och tryck, utan att en smakfull omvård af en författares arbete sällan är bortkastad möda. Det stora Gyldendalska förlaget i Köpenhamn har kanske drifvit det längre med afseende på elegant bokutstyrsel än något annat bokförlag i Norden, men äfven modern svensk förlagsverksamhet har för detta ändamål i riklig mån tillgodogjort sig konstnärernas biträde. Hvad den typografiska utstyrseln och en dekorativ behandling af materialet spelar för roll inom journalistiken, därpå lämnar Idun ett utmärkt bevis. Det finns nu en gång ingenting, som man har så förunderligt lätt att vänja sig vid som ökade pretentioner. Den nuvarande läsaren af Idun finner det förmodligen alldeles i sin ordning, att hvarje bidrag i tidningen så vidt möjligt har sin särskilda artistiska prägel, men slår man upp tidningen för något år tillbaka, så märker man skillnaden.

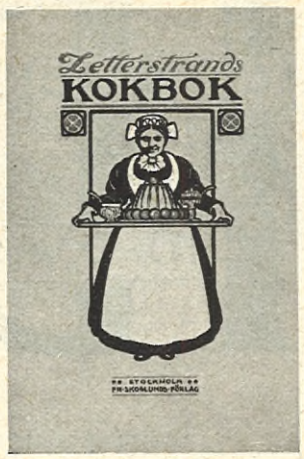

Flere af våra artister ha gjort bokutstyrseln till en specialitet. Olle Hjortzberg, Agi Lindegren och Ernst Norlind ha på detta område åstadkommit beundransvärda saker, och Arthur Sjögren har knutit sitt namn till förträffliga upplagor af Strindberg. Jag föreställer i dag för läsaren en kvinnlig artist, som inom samma bransch åstadkommit alltför många och fina arbeten för att hennes namn längre får vara fullständigt okändt för publiken. Tycker man om en signatur, så vill man till slut lära känna dess bärare.

Äfven den, som flyktigt ögnat igenom Turistföreningens nyligen utkomna årsbok för 1907, har icke kunnat undgå lägga märke till de vinjetter, som inleda de olika uppsatserna. På samma gång osökt och elegant ansluta de sig fyndigt till innehållet. Artisten är fröken *Emmy Biberg*. Hon är helt ung, har gått igenom Tekniska skolan i Stockholm, har i tre år arbetat vid det Zachrissonska tryckeriet i Göteborg och är sedan fyra år anställd vid Centraltryckeriet i Stockholm. Om hennes verksamhet där äro illustrationerna till min artikel ägnade att ge en föreställning. Bokomslag och vinjetter äro hennes specialitet. I massor tillkomma de under hennes flitiga fingrar. Ni har mött henne många gånger utan att veta att det är hon; men ser ni att en publikation utgått från Centraltryckeriet, så är det mig ett nöje att underrätta er, att den ofta både eleganta och fantasifulla utstyrseln i de flesta fall är hennes verk. Många göra väsen af mindre.

THORE BLANCHE.

Våra skodon.

En damkängas verkliga värde ligger icke enbart däri att den sitter bekvämt på foten, utan dess yttre form bör äfven kunna tilltala ögat. Med andra ord, förutom hållbarhet och passform begär den modärna kvinnan, formfulländning och elegans i sina skodon.

VICTORIA-SKODON tillverkas efter dessa principer och föredragas därför framför andra fabrikat af dem, som sätta värde på att vara väl chausserade. De försäljas i finare skoaffärer öfverallt och till populära priser.

Den aftagande äktenskapsfrekvensen.

Några synpunkter. Af **Victor Larsson.**

ENDAST DEN, som går sin väg fram med blicken borrad i marken och utan intresse för hvad som ligger framom de närmaste stegen, endast den kan undgå att beröras och oroas af det förhållande, som ofvanstående rubrik antyder. Och då det inför en sådan till sina följder vidtgående fråga har sin stora betydelse att få något slags svar på det alltid uppkommande spörsmålet "hvarför?" tro vi att det liffullt skrifna inlägg, som den kände Halmstadsredaktören hr Victor Larsson gjort i frågan, af vår läsekrets skall mottagas med intresse.

DE VISE nationalekonomiske fäderna hafva allehanda svåra bekymmer i våra dagar. Öfverallt dyka nya frågor och problem upp och träda nya komplikationer fram, som mer eller mindre djupt gripa in i det sociala och individuella lifvet. Man kan icke längre slå sig till ro med att "sådan är världens gång" och att därvid egentligen ingenting är att göra; tänkandet och forskningen ha öppnat ett allt vidare perspektiv och mänsklighetens nervsystem har blifvit allt känsligare, i samma mån som intrycken och impulserna mångfaldigats. Det moderna samhället är ett kaos af spörsmål, en labyrint af gåtor, ett oerhördt invecklad kraftspel, där man alltjämt pejlar efter kausalsammanhanget.

Våra fäder, som lefde sitt lif så omedelbart och lämnade det, som de inte begrepo, förtroendefullt i högre makters händer, voro icke heller besvärade af någon äktenskaps- eller könsfråga. De togo äktenskapet som "Guds instiftelse" i både lust och nöd, de svärmade i månskenet, diktade kanderade sonetter till "henne", pysslade om den "blå blomman" i förlofningstidens små idylliska trädgårdstäppor, till dess de en dag stoppade in hela romantiken som pressade blommor i sina minnesalbum och i stället togo fatt på de matnyttiga realiteterna i äktenskapets kökträdgård, utan att fråga efter, hvart "idealet" tagit vägen. För dem fanns ingen "kärlekens komedi", de trodde och voro saliga i sin tro — så länge det räckte; för dem hade ingen Ibsen skrifvit den bittra strofen:

"Hvad finns nu kvar af elden — knappast röken!

Sic transit gloria amoris, fröken!"

Och inte heller kastat några bomber mot dockhemsidyllen.

Men så kom den nya nedrifvande tiden och dref ut människorna både ur romantikens lustgård och den äktenskapliga materialismens kålplantager. Den bjöd på ett nytt bittert kunskapsäpple, som öppnade ögonen för deras samlifs hittillsvarande nakenheter, den lade det minsta som det största i detta samlif under mikroskopet och dissektionsknifven. Ett nytt sedligt tänkandes kategoriska imperativ hade fått ett ord med i laget, och ansvarskänslan hade börjat sätta sina skrankor både här och där i låt-gå-systemet.

När man nu börjat få sådana bekymmer för den aftagande äktenskapsfrekvensen, att man t. o. m. anställer enquêter på pressens insändareafdelningar för att inhämta hvars och ens lilla privata mening om saken, kan det kanske vara skäl att också undersöka i hvad mån de *inre* krafter, som här otvifvelaktigt spela in, stå i samband med den andliga revolution, hvil-

Prenumerera oförtöfvadt på **BARNGARDEROBEN** alla mödrars ovärderliga skatt och hjälpreda

ken fått sitt starkaste uttryck i den nya etikens personliga frihets- och ansvarskraf.

Det är detta kraf, som blifvit kvinnofrigörelsens häfstång utåt i kampen för en självständig social ställning för den arbetande kvinnan, och dess genombrott inåt har blifvit en naturlig följd af denna kamp. Både i den ena och den andra riktningen har det verkat till kvinnans befrielse från konventionalismens snäfva sfär och manat hennes slumrande frihetskänsla att kasta sig ut i striden för nya egna ideal.

Här hafva vi en moralisk och intellektuell faktor att räkna med, som nog får tillskrifvas en viss betydelse på det äktenskapliga området. Nutidens tänkande kvinna vill icke längre vara föremål för "brudköp" eller en möbel i ett än så präktigt utstyrdt dockhem, hon har lärt sig att högre skatta sina egna fria vingars bärkraft, och denna har fört henne ut på förut okända vidder, där hon ser nya skördar spira, väntande på hennes speciella bärgningsarbete. Äktenskapet och moderskapet äro icke längre hennes enda lifsuppgift af värde, denna har fått maka åt sig rätt väsentligt för de nya mänskliga och medborgerliga lifsintressen, som utvecklingen med växande styrka och intensitet ställer fram för henne.

De stora landvinningar, som detta frihetskraf redan gjort på den sociala arbetsmarknaden, hafva naturligtvis gifvit ytterligare växtkraft åt detsamma. Kvinnan har fått allt starkare känn på, att hon kan lita på sin egen kraft i lifvets strid, och att hon icke längre behöfver vara klängväxten kring den manliga eken, utan själf har rötter starka nog för en fri och självständig växt. Denna erfarenhet har gifvetvis äfven återverkat på hennes uppfattning af äktenskapet och gjort henne allt mindre benägen att underordna sig de nedärfda traditionerna på detta område. Hon vill äfven där häfda sin jämbördighet i ett fritt aftal, hon vill äfven välja själf och icke blott låta sig väljas. Och vid sidan af detta nya frihetskraf reser sig en ny ansvarskänsla, som icke kan finna allan rättfärdighet uppfylld genom den traditionella husmoderliga pliktuppfyllelsen vid spiseln och vaggan.

Man får väl också häraf draga den slutsatsen, att detta kvinnans växande personlighetsmedvetande skall vara ägnadt att skapa högre kraf på det naturliga urvalet, en erotisk idealism, som icke längre nöjer sig med förlofnings- och smekmånadstidens turturdufskutter. Och detta må väl vara ett glädjande tidstecken för hvar och en, hvilken fått upp ögonen för det nära sammanhanget mellan ett förädladt könssamlif och danandet af ett nytt släkte i skönhet, hälsa och lycka.

I den omvärdering af alla värden, som karaktäriserar vår brytningstid, är det ju en naturlig sak, att äfven "imponderabilia" på detta område skola kräfva känsligare och finare andliga vågar. Äfven om den manliga naturen, med sin under årtusenden nedärfda äktenskapliga "herremoral" är mindre tillgänglig för en sådan förfining, måste äfven den komma under inflytande af en högre erotisk differentiering i samma mån som kvinnan blir i stånd att häfda sin valfrihet. För mannens vidkommande spela eljes för närvarande de socialekonomiska förhållandena i nutidens svåra existenskamp en högst väsentlig roll i fråga om äktenskapsfrekvensen. Äfven denna är naturligtvis underkastad den sociala utvecklingens pendellag och står i närmaste samband med de ekonomiska vågrörelserna. Goda tider betinga i regel stigande äktenskapsfrekvens, dåliga tider motsatsen. Äfven här framträder understundom naturens självregleringsförmåga på ett i ögonen fallande sätt, som t. ex. i Tyskland efter dess segerrika krig 70—71, hvilket åstadkom en allmän höjning i den tyska nationens vitalitet — fredsvännerna må säga hvad de vilja.

Våra dagars allt svårare existenskamp med dess rasande täflan om de knappa brödbitarna måste naturligtvis verka nedtryckande både på lusten och förmågan att bilda familj. Och denna verkan förstärkes ytterligare genom vår nationella svaghet att vilja lefva öfver tillgångarna, en svaghet, som i betänklig grad smittat genomsnittskvinnan och drifvit upp anspråken på hemmets lyx och komfort vida utöfver medelnivån för mannens inkomst i den ålder, då han skulle vara för äktenskapet lämpligast. En stor del af våra tjänstemän t. ex. ser sig sålunda alldeles ur stånd att med sina inkomster möta de pretentioner, som i våra dagar ställas på ett hem comme il faut, förrän de nått den ålder, då giftermålet mera motiveras af längtan att komma till ro än af den stora känsla, som skapar lifvets största fullhet och rikedom. Kommer så därtill, som kanske oftast är fallet, studie- och ungkarlsskuldernas tryckande mara, är det lätt förklarligt, hvarför antalet "pebersvende" är i så starkt stigande.

Vi skulle i detta sammanhang äfven vilja påpeka en annan tendens i den moderna brödkampen, tendensen att hos mannen till det yttersta skärpa de egenskaper, som tarfvas för seger i denna kamp, till förfång för hans förmåga att känna djupt och helt på det erotiska området. Det ligger nog tyvärr mycken sanning i Edward Carpenters teckning af den moderne struggle for life-mannen ur denna synpunkt: "För den fullvuxne mannen betyder kärleken icke stort mera än en leksak. Affärer, politik, strid, penningförvärf, konstnärligt skapande äro hans verkliga och egentliga kall — kärleksförnimmelserna äro hans vederkvickelse, kärlekslidelsen en liten eld, med hvilken han leker och som här och där flammar upp och bränner honom . . ." Kärleken är tvifvelsutan mer än någonsin en "episod" för nutidens febrilt jäktade arbets- och förvärfsträl.

Vi hafva med dessa reflexioner uteslutande rört oss på öfver- och medelklassens gebit. Klart är emellertid, att de socialekonomiska faktorerna spela väsentligt in äfven i underklassens äktenskapsfråga. Hvad Strindberg en gång skref på 80-talet, att bönderna löst denna fråga, håller icke längre streck. Möjligheten att bilda hem på egen torfva har sedan den tiden starkt begränsats på landsbygden, och detta i förening med andra sociala orsaker drifver allmogens söner och döttrar i stora skaror bort från den patriarkaliska familjeidyllen, in i storindustrialismens lösa förhållanden eller till Amerika. Att emigrationen, som beröfvat landet så stora mängder af ungt, giftasdugligt folk, haft ett stort inflytande på äktenskapsfrekvensens nedgång ligger väl i öppen dag. Och på samma gång som storindustrialismen i betänklig grad nedsatt speciellt kvinnans dugligheit och lämplighet för de husmoderliga uppgifterna, har den otvifvelaktigt i stor utsträckning ammat upp lösare sexuella förbindelser inom arbetareklassen.

Det ligger naturligtvis alltid något oroande i äktenskapsstatistikens nedgående siffror. Men man må komma ihåg, att släktets vitalitet icke konstitueras blott af *antalet* äktenskap, utan antalet *sunda* och *lifsdugliga* äktenskap. Och äfven här får väl naturens självregleringsförmåga tillskrifvas något inflytande midt uppe i kulturens onatur. I jäsnings- och nydaningstider som de nuvarande komma de vanliga naturliga regulatorerna lätt i olag, men där organismen i grunden är frisk och har godt "läkekött", skall jämviktsläget efter hand blifva återställdt. Vi få icke glömma att äfven äktenskapsfrågan är en integrerande del af den stora sociala frågan.

Brud- & Bröllops-

sidentyger, i hvitt, svart och kulört, sista nyheter ouppnådt urval från 90 öre till kr. 13 pr mtr. Sändes **tull- & portofritt** direkt till privata. Profver omgående franko.

Schweizer & Co, Luzern S 5, (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

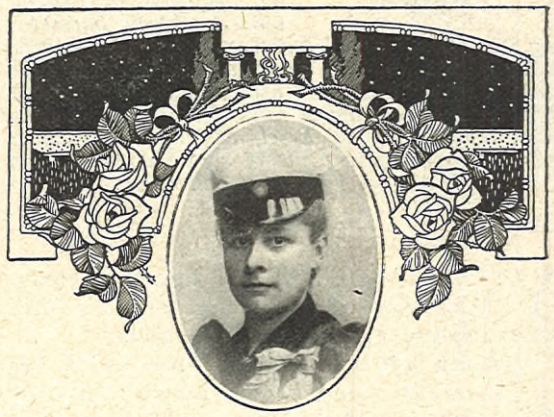

NONNY LUNDBERG:

FÖRSOMMAR.

ETT BRUTET TAK, en klunga af syrener,
som stå i knopp och vaja lätt för vind,
ett stycke äng, smaragdgrön, och en himmel
så genomskinligt klar, att hjärtat bäfvar
som stode det vid evighetens tröskel —
så längre bort en synrand, vid, af skogar,
mörkgröna åsar, taggig, svart kontur.
I rymden surr af flitigt bi och humla —
men öfver allt och under hela dagen,
från tidig morgon till den ljusa natt,
ett jubel, glittrande som regn i solsken,
vassionens hymn, all längtans hjärteskri:
det lärkans drillar är, som rymden fylla —
så sitter jag i sommarrummets svalka
bak hvit gardin och hvilar tröttad blick.
Jag ser, jag hör, som arme stadsbon gör det,
när ur sin graf af sten han flyktat ut.
Så friskt, så vårligt — underbara dagrar!
Hvad doft, hvad glans — ah, detta är mitt land,
mitt sommarljusa land med björkars fägring
med furuskogar och med djupblå sjö. —
En lärkdrill klarare mot rymden stiger,
som bure den mot himlen hjärtats skri,
mot solen, uppåt, högre, ständigt högre
bekännelsen, som jublande blir fri:
mitt land, mitt land — för dig min hand i nöden,
mitt hjärtas slag, min sista bön i döden!

"GLORY" *koncentreradt munvatten. Enligt hvarje flaska medföljande intyg, starkt bakteriedödande. Pris pr flaska kr. 1,50.*

Ytterst vid hafvet.

Af **Nils Wilhelm Lundh.**

ÅTSKILLIGA af våra läsare erinra sig helt visst författarens bok "Ljunghuset", en poetisk och stämningsstark skildring från en öfvergifven gammal byggnad ute på Skanörs ljung i Skånes sydvästra utkant. Där bodde tidvis en ensling, en af dessa människotyper, som med orätt benämnas underliga, därför att de ha så mycket af rik ande inombords, som endast kan växa fram i tystnaden och afskildheten. Personen i fråga, på en gång konstnär, uppfinnare och ägande olika praktiska intressen, tog sig för någon tid sedan af daga — af hvilket motiv känner man ej. Tidningsnotiserna meddelade endast några drag ur enslingens egendomliga lif därute. I nedanstående skiss ger författaren en skymningsmålning af huset, och låter på samma gång läsaren erfara något af spökstämningen, som hvilar öfver denna eremitboning.

YTTERST VID HAFVET ligger en ensam gård, som sträcker uthusgaflarna fram och synes skyldra med ett enda pileträd.

Kommer där en vandrare öfver heden, ser han bara den enda gården därute, och i dis eller glittrande solrök reser den halmtaken och hvita murar med korsvirket, så att den synes nästan spöklikt nära. Vandraren går och går, och ljungen snärjer om hans fötter — han är kanske törstig och längtar fram, tror, att han är nära, men ju längre det bär, desto längre bort tycks den glida, den ensamma gården med sitt pileträd. Och i nästa ögonblick kan han stå ända framme vid vallen, och hafvet brusar omkring honom.

Jag har fått ett bref från kamraten, enslingen därute: "Kom," skrifver han, "jag har inte sett en människa på många dagar och måste ut nu. Jag har stora planer, ser du, och vill du komma och se till gården — — —"

Ja, så reser jag en höstdag mot kvällningen.

Längs heden i norr står en rad af pinnar, och där går tåget ända ut till de små städerna, som lysa ute på udden.

Det mörknar och blåser öfver ljung och ödemarker, och jag stiger af vid gråa skogsbandet och får syn på kamraten.

— Ja, nu reser jag ut för några dagar, — säger han. — I morgon blir det en hel del på stranden, om det bara vill blåsa upp till västlig, och du får nog att göra, det lofvar jag! Bössan ligger under videbusken vid första klitten, och allt det andra känner du till. Tag och skjut en kråka åt ufven, han har ingenting fått sedan i går.

Så skiljas vi.

Jag går, inte öfver heden, där stigarna slingra och väfva sig in i hvarandra, och där stormen sopar fri, utan följer sandstigen genom alla de gråa skogsbanden, som ligga likt stelnade ågor långt upp mot slätterna. Sanden yr och piskar i ansiktet, natten faller på, och i nästa ögonblick öppnar sig skogen något, och öfver ändlösa hedmarker, där molnen svepa, lyser fyrens stora, klara öga.

Vägen är lång, men slutligen är jag framme vid det sista skogsbandet, finner bössan under videbusken och ser, att räfvarna fått hål i klitten och att gräflingen blifvit undanträngd. Det flaxar ständigt i alla de glesa topparna, en hök flyger upp och ut i mörkret.

Plötsligt tar skogen slut, och hafsvidden öppnar sig med fyrens blick från milavägen. Det brusar likt stora vingar, och stormen tar nya tag i de yttersta mariga tallarna, som vrida sig och mumla med armarna kring några späda björkar. Och långt nere vid stranden, där lagunerna spegla mot det mörka, hvitskummande, reser sig den ödsliga gården med sitt enda pileträd. Ute på segelleden glida lanternorna, och jag ser den sjunkna ångarens skrof, där det ligger mellan reflarna och slår i skummet med sin söndriga skorsten. Så är jag framme vid min vall och ser, att den blommar. Tistlarna växa manshöga i tången, och strandkålens refvor binda med starka rötter från torfva till torfva. Den står, vallen, som en spänd båge framför den öppna gården, och här bröto sig de värsta sjöarna, då stormflod bröt in under nyårsnatten.

Gården ligger som en öppen famn mot hafvet, men natten är nära nu, och från fönstren lyser intet ljus emot mig. Brunnskaret tutar emellanåt som en liten mistlur i stormen, som hvirflar med stickor och strån, och när jag öppnar grinden, ljuder ett skri, men det är lif och välkomst detta, någon, som väntat mig här. Ja, det är ufven.

Den har sin bur i en vrå mot norr, där stormfloden tryckt muren in, och så skyndar jag dit för att hälsa. Han glor och rullar med hufvudet, slår med vingarna och sätter klorna i stängselnätet. Han är vild af glädje — all längtan ut och alla kval i nätterna bli till rasande glädje, och jag får ta honom hårdt i nacken, för att hindra honom från att hugga och klösa. Ja, att sitta i bur, när hela vidden är öppen!

Så sitter jag på korgen en stund och leker med honom, och märker nu, att han magrat och endast har en torr vinge af vråk inne hos sig. Utanför och högt på klitten öfver hönshuset skymtas galgen, och där dansar en lång rad af kråkor, men de äro vissna och frätta och duga bara att skrämma med. Ja, jag måste skaffa mat åt ufven och redan i kväll.

Jag går till mina sysslor. Fönstret invid har brustit för isen, och bara man sticker en pinne inunder karmen, går det upp, så att man kan klifva rakt in. Det är ett rum för spillror: trävirke, flaskor, korgar och bråte, som hafvet ständigt kastar upp på stranden. Jag tänder ljus och går in i kamratens rum för att se i den kista, där de sista och värdefullaste strandfynden gömmas. Rummet är mörkt, bara ett enda fönster mot skogen, men jag ser i det fladdrande ljusskenet, att allt är sig likt. På en vägg hänga några taflor, små bleka akvareller med haf och solnedgång, och kring dem sluta sig några ark med hufvun och klotsar i svartkrita — i hörnen har någon missbelåten professor ritat en eller annan hieroglyf. På väggen mot fönstret hänga vapen, sköldar, solfjädrar, kuriositeter och lappri från mera än en världsdel och slutligen några fotografier med — fabriker och skyskrapare. Det är en lifskurva, och så ha vi tredje väggen: där står en bädd, som vittnar mera om verkstad än hviloplats. Ritningar, linjaler, hammare, färglåda och böcker, allt ligger om hvartannat, men öfver denna oreda se vi en stor och underlig ritning, som spikats fast på väggen. Den föreställer en hafsstrand med ett stort hjul, som drifves af vågorna. Bakom detta hjul höjer sig stranden med tak vid tak, byggnader, fabriker och längst uppe ett slott med kolonner. Det hela är strängt stiliseradt, och ett slags hypermodernt Fata Morgana.

Rundt om på väggen äro mindre teckningar uppspikade, och på en af dem se vi det hela i fågelperspektiv och känna igen stranden här och buktens linje ut mot fyren Men af den öde heden se vi ingenting här på teckningen — det är tak vid tak, hem vid hem, och där måsarnas refvel brukar höja sig, se vi det stora hjulet. Det är inte utan en stänk af ironi, det hela.

Hit har jag kommit, då allt ville brista för mig, och då jag känt mig som flarn och vrakstycke. Hit har jag kommit mången mörk och stormande höstkväll, när hafvet vräkte högt och blåsten gick iskall genom alla rummen, så att vi fingo gripa till trasorna för att svepa oss in i. Jag har sett en man, som fått slag på slag, men ständigt sprungit upp som en stålfjäder med trots och nya planer.* Och efter några dagar blott har äfven jag sett det stora hjulet hägra ute öfver reflarna, och fast det glittrat för mig på ett helt annat sätt än för honom, har det ändå lagt sol bort öfver min hed och fört svalka till brända marker.

Det var sagan om hjulet. Men jag skulle ju se, hvad nytt, som finns i kistan borta i vrån.

Lutad mot väggen och midt på locket står emellertid en gallionsbild, som nyligen målats hvit, så att jag inte kan komma åt, utan att sätta fingrar på bilden. Därför kväfver jag all nyfikenhet, låter honom behålla det hemliga för sig och går till maskinrummet för att skrufva på lamporna.

Äfven här synes spår efter stormfloden, och murarna glittra af salpeter och hvita kristaller. På golfvet ligger allt huller om buller, och jag sparkar undan ett sälskelett och ett söndrigt staffli. Midt i denna oreda stå ett par moderna äggkläckningsmaskiner, och genom de långa smala rutorna kikar jag och ser, att det är lif därinne. På öfversta hyllan ligga äggen, och de flesta ha redan brustit — här och hvar ser man ett ben eller par, som vinka ur skalen och ur allt det remnande, och nu kommer där en liten våt och ängslig kyckling fram, raglar mot ljuset och ramlar ner på filten inunder, där kamraterna redan ruggat upp sig och springa fram och åter vid rutan, plira mot allt det härliga, som glittrar utanför. Jag ser, att temperaturen fallit, och skrufvar nu på lampor och ventiler. Så går jag för att göra upp eld.

Det är ett riktigt trollkök med tegelgolf, som rasat i ena vrån — där har räfven haft sin lya under alla de år, då gården stått obebodd. Jag öppnar en dörr till skorstenshålet, men nu drar det, så att ljuset släckes och alla dörrar börja att slå och jämra i hela gården. Ändtligen får jag eld och kaffepannan öfver, och nu gäller det att skjuta något till ufven, innan det börjar att koka här.

Jag tar geväret och går ut, och mörkret slukar allt framför mig, men snart stiger det fram: pilträdet, som susar och vajar, lagunernas krusade, blåa fält och skummet öfver reflarna. Jag följer stranden ett slag — i svallet, där tången sjuder och binder sin krans, fladdrar det som röda lågor; det är söndertrasade fisknät, som drifvit i land med sina korkskifvor och flagga och spöka med röda små tyglappar.

Snart är jag uppe i skogen och framme vid den glänta, där kråkorna ha sin tall. Den liknar en lutande gubbe, som går och går öfver ljungen, men som aldrig kommer någon väg — han har en duktig käpp i marken, men benen nå inte ända ned, och så sparkar han förgäfves i blåsten. Uppe i denna mariga tall har en större kråkfamilj sitt tillhåll, och fast hanen ständigt går och plockar. där, låta de sig inte fördrifvas.

Jag smyger mig fram i mörkret och skjuter så ett par af dem, och när jag åter hunnit hem, kokar vattnet öfver i sumpen, dörren till ladan har gått upp, och gässen skrika och gasta därinne. Jag stänger dörren och bommar för, och nu börjar ufven från sitt håll, kvider och ruskar i stängselnätet. Nå, han får sina kråkor, sliter dem sönder och slukar, och jag har nu

* Sedan detta skrifvits har det budskapet nått mig, att vännen och enslingen därute gifvit sig döden.

Lagermans flytande putspomada BON AMI.

tid att se till min egen aftonvard, lägger ljung på elden, så att den sprakar och gnistrar, men just som jag skall taga mig en bit, bultar det på dörren.

— Nå, stig in där ute!

Alla dörrar börja nu att slå och jämra, och blåsten far rätt in i gnisthålet.

— Stäng dörren, där!

Så kommer det in. Stampar af sig sanden ute i svalen och står nu och mumlar och bugar. Jag tänder ljuset och går dit, och lågan fladdrar, så att främlingen tycks dansa emot mig.

— Jo, si jag kommer öfver heden, — säger mannen, och skuggan klifver öfver väggen och upp mot taket, där den bugar och bugar. Det är allt en svår väg och trött är man så det förslår, så man får nog tigga om litet tak öfver hufvet — — —

— Det går nog för sig.

Han mumlar något och tar plats, sneglar mot brödet och flaskan, som står framme.

— Det är allt ett väder! — säger han.

Han är liten och blek, grå vid tinningen, och en trasig hatt har han ännu på hufvudet, det är, som tänker han ge sig i väg igen i rödaste rappet. Han mumlar och pratar något om seglare, fyrarna och leden här ute, men jag märker, att det bara är blåa dunster, och har han någonsin haft med sjön att göra . . . nå, eldare kanske, och nu fryser han och tänderna skallra, det har nog länge varit släckt för honom. Visst tusan ska han ha en kopp kaffe!

Han sneglar mot de mörka rutorna, och plötsligt tycker jag mig höra någon, som går därute, men ser bara speglingen af min kunds hatt, skuggan och så det fladdrande ljuset.

— Ni har ingenting för fönstren här? — säger mannen och hostar ett slag: — inga nyfikna grannar?

Jag kommer med den sotiga kaffekitteln och håller den ut på en grepe:

— Ta brädlappen där, och håll under, men akta, så att ni inte bränner er!

Snart sörplar han och doppar, men sneglar stundom mot fönstren.

Jag rödjer undan några saker och skjuter till en låda. Ett par alldeles nya stöflar ligga slängda upp på en stol, och jag tar och sticker dem undan och sätter fram ett par andra, som äro snedgångna och oborstade. Så skär jag mera bröd, för han äter som en stork, den lille mannen, och när han börjar bli mätt, sitter han bara och ser mot rutorna, där lågan dansar i allt det mörka.

Då tar jag ljuset och släcker, och nu börjar allt att stiga, lefva i skymningen därute och själfva huset tycks stiga allt mäktigare, när väl den lilla lågan är borta. Allt tyckes hvirfla kring det ensliga, mörka pilträdet där ute, och bakom vallen, där flygsandens drifvor lysa, se vi segelledens alla glidande lanternor och fyrens stilla ljus. Högt uppe i drifvande moln spökar en blänkares snabba och spejande hvirfvel.

Vi sitta länge tysta, men så kryper främlingen samman.

— Jag är trött! — säger han, — jag har gått hela dan och ska till läget i morgon — —

— Ni får ligga i det lilla rummet mot norr, där får ni varmt nog, för vi ha mödrarna där, ja, ser ni, det är ett slags stora lådor med lampor i, och där ha vi de minsta kycklingarna . . . nå, skynda på, så visar jag vägen!

Och jag för honom dit, låter honom få en hop filtar, som vi alltid ha tillreds för vandrare, stänger dörren och sätter så de snedgångna stöflarna strax utanför.

Jag släcker nu elden och går ut i stallet, där alla spiltorna stå tomma — under de sista åren ha de endast haft strö åt några hetsade och dödströtta rådjur, som vi funnit uppe i ljungen eller i skogen.

Jag klättrar upp på den tomma vinden och rullar ett stort kar fram under hålet i halmtaket — det blir nog slagregn i natt. Gässen börja plötsligt att skräna inne i ladan — vi säga lada, fast vi endast ha tistel på åkrarna — men jag hör, att det blott är det vanliga kältet och lägger haspen på. Och som jag ännu har en liten tro på "den andre" eller tredje därute, skjuter jag dörrar och fönster till och ställer så de gamla stöflarna utanför gästens dörr, så att han inte skall komma ut alltför ljudlöst. Så går jag och lägger mig i rummet bedvid, ligger länge och lyssnar, men hör bara stormens hvisslande och hafvets vida brus, stundtals går ett fågelsträck öfver, räfven hylar långt ute på heden, och från de blinda skären bortom reflarna svarar sälen med håliga rop. Ufven flyger då och då mot stängselnätet och ruskar ursinnigt, den är oroligare än vanligt, och jag undrar, hvad det är. Stöflarna därute ha inte tagit ett steg än.

Då bultar det hårdt i brädväggen, och gästen ropar:

— Hör då, det är visst någon, som ruskar och vill in!

— Den vill allt ut. Det är bara ufven.

— Ufven?

— Ja, vi ha en uf, ser ni, och när hök och kråka bli alltför tilltagsna, kasta vi upp den i ett träd i solljus, och där lockar den byket till sig, så att vi få knäppa.

Han mumlar ett godnatt, och hafvets brus det sjunger och hafvets brus stiger, nynnar, men ufven kan inte få ro.

Jag tänker just ge mig hän och somna, då det åter bultar i väggen:

— Hör ni inte! Hör ni inte! Där måste ha kommit någon in till gässen!

— Ja, de bråka ofta och skrämma hvarandra, när sträcken gå öfver. Kommer där svan, så ropa de hånfullt, men är det vildgäss, så blir det bullrande hälsningar eller afundsjuk träta och käbbel.

Det står nu klart för mig, att det är en hem- och fridlös, som ligger och lyssnar därinne och tänker ge sig iväg, så snart som "den andre" trefvar på dörren. Men här kan han sofva lugnt, här i spillrornas gård!

Åter draga fågelsträcken öfver i susande skaror. Det är väl hafvet, som stiger öfver strandbanken och jagar upp allt från gölarna, flygsanden piskar inte mot rutorna mera, men stormen tar nya tag, och om hafvet nu bryter in i stora lagunen, kan stormflod vara i faggorna. Stormfloden, som knappast kommer hvart tionde år, skall den . . .? Jag känner hur det stiger och stiger, och så kommer sömnen som en hvirfvel och drager ner.

Och jag drömmer om ufven. Jag har fått kedjan om benet på honom och jagar efter den, som stod utanför och glodde in genom rutorna. Så sliter sig ufven lös, och jag känner bara kedjan kring händerna. Det glor in, det glor in genom alla rummen — — —

Jag vaknar i morgonljus och stiger genast upp för att se, hur det är med främlingen.

Stöflarna stå där ännu, och när jag öppnar dörren, ser jag, att filtarna ligga vackert hoplagda, och mannen är borta. Men allt är orördt i rummen och kamrarna, och jag ser hvar sak på sin plats i oredan. På den nymålade gallionsbilden, som vaktar sin kista, finnes inga märken efter fingrar.

Jag tar geväret och tuben och går ut på min vall för att speja öfver heden och stigarna. Det blåser isigt och molnen drifva gråa, men hafvet går snöhvitt, så långt ögat ser, och gölarna längst uppe spegla en strimma sol, som glider bort. Ingen människa på heden, och skogskanten är öde! En spillra, som drifvit upp, har åter glidit ut i oron. Jag hakar tuben fast vid flaggstången och följer strandens

Undertecknad tror sig att Grummes Hornoljor, äro densamma som Grummes Hornoljor, en ansprak på en god billig och dygt torkande hårdolja.

Ingeborg Lithelius
enk. af Lilla Hjälpreden och Röljeform för kommunen i...

linje ända ut till Falsterbo och fyrens torn: spillror, fullt upp af träbråte i Amman — papegojburarna vid Falsterbo strandbad gråmenas af en ilande skur öfver land — måsarna kretsa kring öde Flommen, medeltidshamnen, som sjunkit i land och bara har en enda pinne, där en gång mastskogen flaggat för Margareta. De sväfva som hvita moln, måsarna, och jag följer dem ut öfver refvet . . . Se! . . . ångaren, vraket har slagits sönder i natt och är borta — spillror och bråte dansa muntert ute på segelskäret, och Kämpingebåtarna kryssa redan kring Blinda skär. En stor kista drifver med nordlig ström utanför tredje banken, och här gäller det att komma först och lägga vantarna på.

I nästa minut är jag nere vid stranden och får båten i sjön, ligger snart för hård bidevind och kör öfver bankarna — så är jag där redan, tar törn och får en tross om kistan, har nu god vind och måste bogsera. Kämpingebåtarna gå snopna förbi, och jag känner det, som har jag nu nu vunnit något, som länge varit efterlängtadt och hägrat i drömmen. Hafvet har sändt mig detta. Nu har jag ändå något att sätta upp mot den hvita, nymålade gallionsbilden, och min kamrat skall göra stora ögon, när han väl kommer hem.

Jag sätter in i tångbandet och upp på land — båten ligger som en vingbruten mås, medan jag bryter upp och öppnar min kista: — *trasor*, nej, idel våta och brokiga klutar, nödsignaler och vimplar. Jag tager upp dem alla, en hel famn, breder dem ut på den blommande vallen, så att de kunna torka i blåst och sol. Och när ljungen blommar vackrast kring milavägen och barnen komma ut till oss för att fira hedens stora dag, skola vi hissa upp alla våra flaggor och vimplar, högt öfver vallen, och hälsa dem välkomna.

— — —

Ytterst vid hafvet ligger en ensam gård, som sträcker uthusgaflarna fram och synes skyldra med ett enda pileträd. Kommer där en vandrare öfver heden, ser han bara den enda gården därute, och i dis eller glittrande solrök reser den halmtaken och hvita murar med korsvirket, så att den synes nästan spöklikt nära. Och vandraren går och går, och ljungen snärjer om hans fötter — han är kanske törstig och längtar fram, tror, att han är nära, men ju längre det bär, desto längre bort tycks den glida, den ensamma gården med sitt pileträd. Och i nästa ögonblick kan vandraren stå ända framme vid vallen, och hafvet brusar omkring honom.

Vi fästa våra ärade annonsörers uppmärksamhet därpå, att annonser till Idun måste vara oss tillhanda på fredag, för att kunna införas i följande veckas nummer. Från landsorten böra annonser åtföljas af likvid. Öfriga upplysningar lämnas på begäran omgående af **Iduns Annonskontor, Stockholm.**

LUZERN

Förnäm vistelseort under sommaren.
G:D HOTEL NATIONAL
Härligaste läge vid Vierwaldstättersjön. Rum från 4 kr. Ill. prospekt gratis

Från vårt nationella panteon.

En vandring genom Nordiska museet.

III.

Skråafdelningen.

INNEHÅLLET I DENNA afdelning utgöres af föremål, som tillhört de gamla svenska handtverksämbetena och gesällskapen. Den upptager fyra rum i museibyggnadens andra gallerivåning, hvartill komma två rum, ägnade åt den utländska (danska och tyska) skråsamling, som museet äger.

För att i forna tider få utöfva ett yrke måste man aflägga vissa prof, fastställda af mästarna inom samma yrke. Efter tre—sex år som lärling fick man aflägga gesällprof, och sedan man några år "vandrat" som gesäll, kunde man anmäla sig till utförande af mästerstycke. Först sedan detta var färdigt och godkändt, kunde man blifva upptagen i "ämbetet" som mästare och ämbetsbroder med rättighet att hålla egen verkstad.

Af de vanligare och mera nödvändiga yrkena fanns oftast ett ämbete i hvarje stad, exempelvis skomakarämbete, skräddarämbete, snickarämbete o. s. v. Jämte ämbetet, som utgjorde mästarnas sammanslutning, fanns ofta nog äfven "gesällskapet", en korporation af gesällerna inom samma yrke i samma stad.

Skråförfattningar funnos hos oss redan under medeltiden, de utvecklades särskildt och fingo af regeringsmakten stadfäst form under 1600- och 1700-talen samt upphäfdes först år 1846. Ombildade till handtverksföreningar (före 1864) och till sjuk- och begrafningskassor fortlefde de gamla ämbetena och gesällskapen ännu några årtionden. Så småningom hafva de dock upplösts och deras tillhörigheter hafva i stort antal från den siste kvarlefvande mästaren hamnat i Nordiska museet. Artur Hazelius insåg den stora betydelse för kunskapen om det svenska handtverkets historia, som dessa föremål hade, och lade redan tidigt (1870-talet) an på att förvärfva dem till museet. Ofta nog påträffades de gamla lådorna med det innehåll, för hvilket de voro gjorda, nämligen ämbetets arkivalier, protokoller, räkenskapsböcker o. dyl., och skråafdelningens kanske allra betydelsefullaste del utgöres af dess stora arkiv, som omfattar handlingar från icke mindre än omkring 330 svenska handtverksämbeten och gesällskap.

De föremål, som funnos i dessa korporationers ägo, hafva helt naturligt varit mycket likartade. I *lådan* (bild 1—3) förvarades handlingar, penningar och dyrbarheter. *Välkomman* af silfver (bild 5) eller tenn (bild 6) allt efter råd och lägenhet tronade på bordet vid samkvämen; ur den druckos de högtidligare skålarna. I stora *skänkkannor* (bild 4) af koppar, som också stodo på bordet vid sammankomsterna, förvarades ölet. Åldermannen eller åldtgesällen höll som tecken på sin värdighet vid sammankomsterna i sin hand en *klubba* eller ett s. k. *schafferholz* (bild 7), en spira, vanligen af trä. Dessutom kunde ämbetet äga åtskilliga smärre dryckeskärl, skrifdon, ljusstakar, penningpåsar, sparbössor m. m.

Många bland dessa ämbeten, särskildt i Stockholm och de större städerna, voro rika och ägde verkliga praktföremål. Skomakarämbetets i Stockholm låda (bild 3) är ett synnerligen framstående snickeriarbete från 1600-talet. Göteborgs bokbindargesällskaps låda (bild 2) i form af en stor bok i praktband är daterad 1752. De tre silfvervälkommorna (bild 5) äro väldiga pjäser af mellan 50—60 cms höjd.

GUSTAF UPMARK.

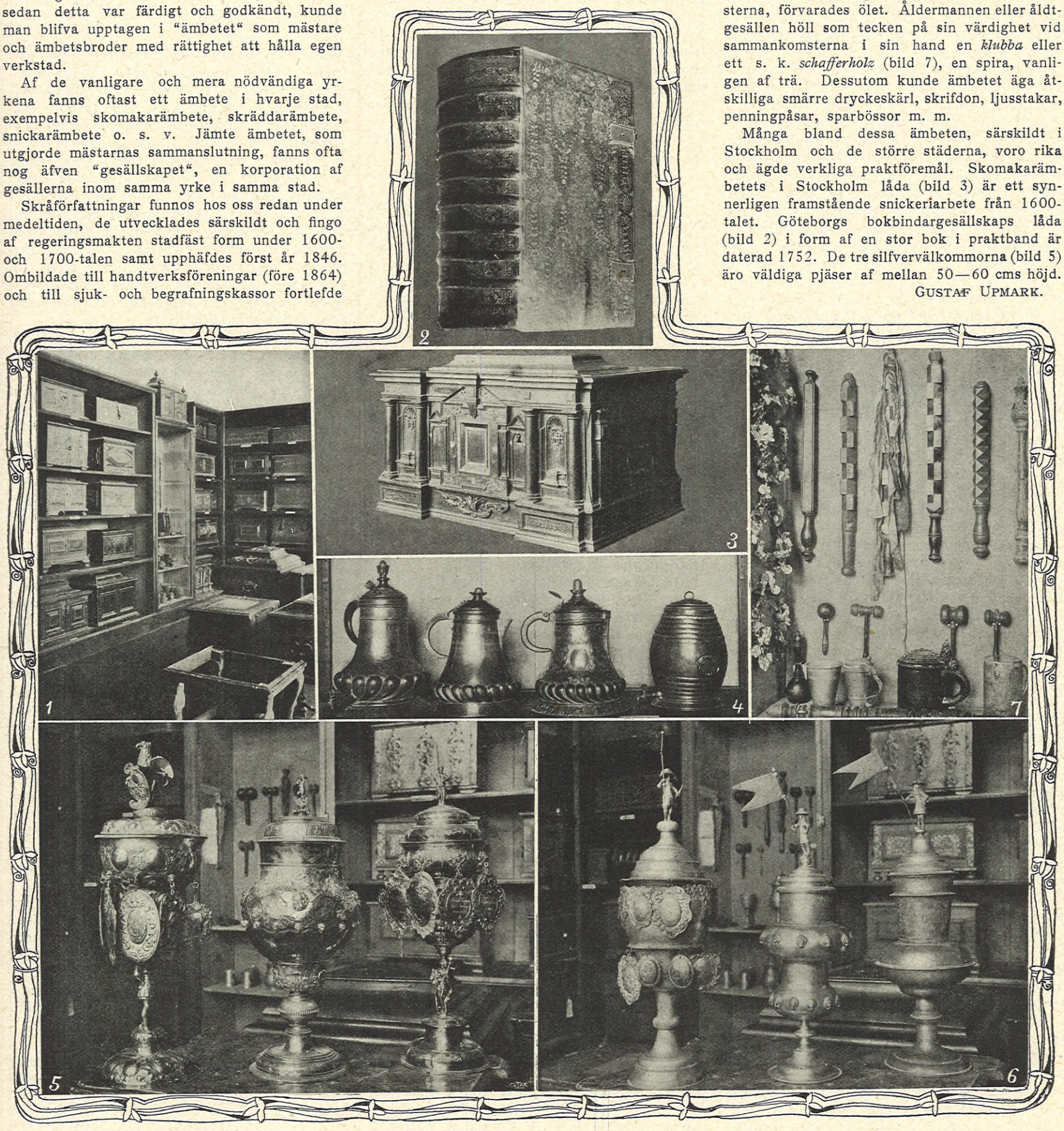

FRÅN NORDISKA MUSEET PÅ LEJONSLÄTTEN. SERIE IV. SKRÅAFDELNINGEN.

1. Interiör från ett af rummen i den svenska skråafdelningen. 2. Bokbindargesällskapets i Göteborg låda, 1752. 3. Skomakarämbetets i Stockholm låda, 1600-talet. 4. Skänkkannor af koppar. 5. Välkommor af silfver. Till vänster: Klensmedsämbetets i Stockholm, 1600-talet; i midten: Hattmakarämbetets i Stockholm, 1716; till höger: Murargesällskapets i Stockholm, 1744. 6. Välkommor af tenn. Till vänster: Klädmakar- (=väfvar-) gesällskapets i Norrköping, 1803; i midten: Tunnbindarämbetets i Norrköping, 1681; till höger: Handskmakarämbetets i Lund, 1741. 7. Skåp med diverse skråföremål; öfverst s. k. schafferholz, till vänster gesällkransar. A. Blomberg foto.

Ett konstnärshem.

Några bilder från en märklig samling.

MAN GÅR utefter Valhallavägen och tänker sig, att dessa moderna stenpalats, som stå där i stramt gif akt, rättning höger, invändigt äro hvarandra i det allra närmaste lika, så som de äro det utanpå: i hvarje våning en matsalsmöbel i ek, en herrmöbel af mahogny, en salongsmöbel i förgylld empire och icke mycket annat. Och dock rymmer ett af dessa hus i en charmant tiorums-våning en dyrbar vapen- och antikvitets-samling, som för det första icke har sitt motstycke på Valhallavägen och knappast i många privathem i hufvudstaden. Denna samling, resultatet af landskapsmålaren hr *Valdemar Nyströms* samlarenergi och intresse, är helt nyligen ordnad och vi göra med ägarens tillåtelse ett besök i hans hem för att bese densamma.

Entrén förmedlas genom en rymlig, efter konstnärens egna anvisningar inredd hall. Hr N. har här inom samlat en del konstsaker, en vacker kollektion af vapen och krigsmobilier från äldre tider, värdefulla oljemålningar af äldre mästare, speciellt flamländska, en intressant uppsättning inom keramiken m. m. Men särskildt vapensamlingen är värd uppmärksamhet och torde, som nämnts hvad en del förvärf angår, stå utan motsvarighet i hufvudstaden.

Vapensamlingen, som ensamt den representerar ett penningvärde af minst 50,000 kr., har tillkommit under resor i främmande land och omfattar alla möjliga slag af vapen från olika tider, såväl europeiska som orientaliska. Värjan, detta gamla aristokratiska vapen, förekommer i ett 50-tal varianter. Stålvärjorna ha konstrikt arbetade stålfästen, järnvärjorna drifna fästen i koppar och järn. De räkna bland sig åtskilliga rariteter, exempelvis en stålvärja som tillhört hertigen af Alba, hvilkens namn och vapen den också bär — och därtill hvad som får antagas vara den grymme hertigens fältrop eller devis, och som ungefär kan öfversättas med: Lyckan står den djärfve bi! Så komma vi till de verkliga praktvärjorna i empire och rokoko, de förra med vackra, ciselerade fästen, inlagda med pärlemor, de senare med ciselerade mässingsfästen. Häribland påträffar man värjor, som ägts af t. ex. Karl XIII, Karl XIV Johan, Fredrik V af Danmark och andra jordens mäktige, och hvilkas vapen och krönta monogram etc. ses å respektive damaskerade klingor. Äfven sablar, som dragits af furstliga krigarhänder, finnas i samlingen. Vidare en Karl XII:s pallasch, och af orientaliska vapen dyrbara turkiska sablar och dolkar, "albanesare" samt Yataganer, det sistnämnda ett indiskt vapen i drifvet silfver.

Af hugg- och stickvapen i öfrigt finnes en präktig samling hillebarder, särskildt att nämna en sachsisk från 1500-talet, bärande Jülich-Cleve-Bergs namn och vapen, samt en annan hillebard med det Thunska påfliga vapnet och årtalet 1620.

Komma vi så till skjutvapnen, måste vi stanna vid några hjullåsgevär med konstnärligt utförda jaktscener i elfenben, guld och järn; det ena kan äfven uppvisa en i låset ingraverad bataljscen. En annan raritet är ett praktarmborst från 1500-talet af elfenben och ebenholts med rika guldinslagningar samt romerska härförares porträtt inetsade i guld på spännskifvan. Bland pistoler af äldre dato märkes en liten flintlåspistol, som bär härföraren Gallas' namn inetsadt i midtelstycket.

Och på tal om berömdheter så har ingen mindre än August den starke af Polen ägt det

WALDEMAR NYSTRÖM

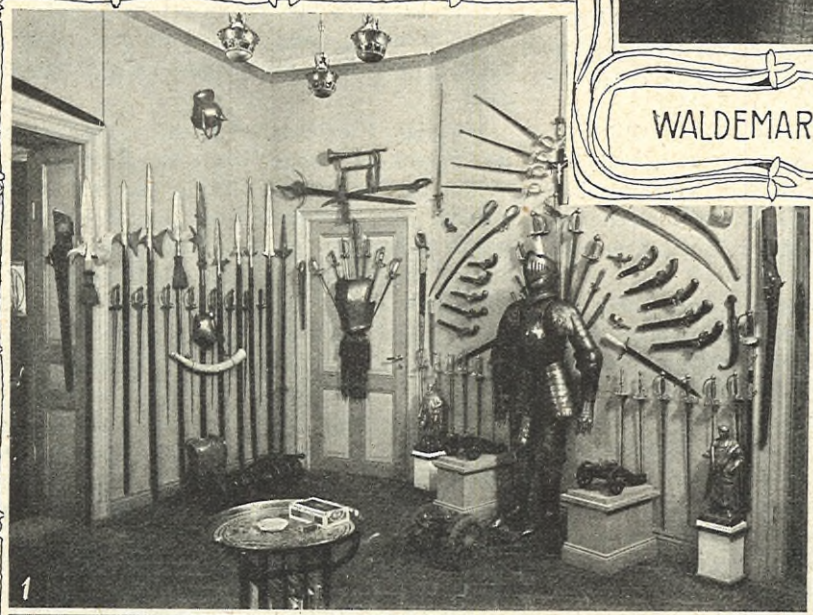

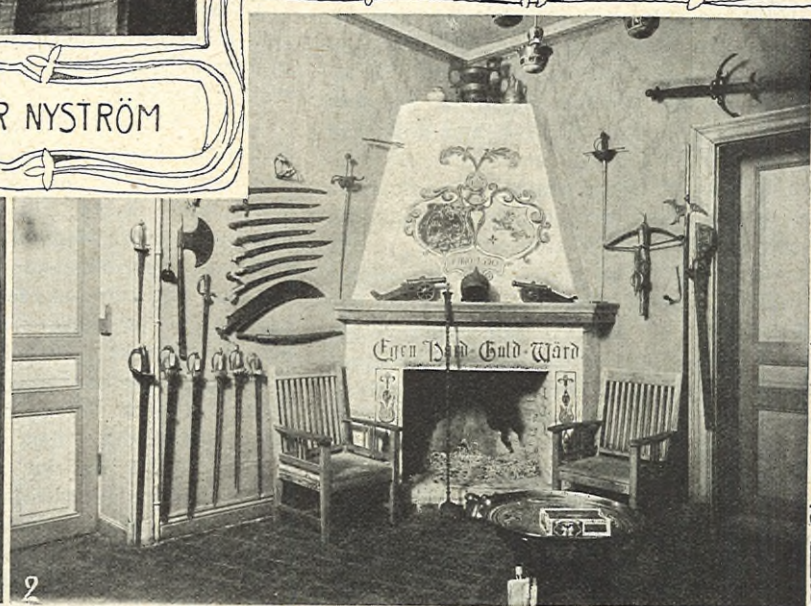

FRÅN LANDSKAPSMÅLAREN VALDEMAR NYSTRÖMS VAPEN- OCH ANTIKVITETSSAMLING I KONSTNÄRENS HEM I STOCKHOLM. 1. PARTI AF VAPENSAMLINGEN I HALLEN. 2. SPISELPARTI I HALLEN. 3. RENÄSSANSSALEN. 4. ROKOKOSALONGEN. FOTO FÖR IDUN.

ena af de jakthorn, som finnas i samlingen. Det är skuret ur en enda elefantbete, är försedt med skulpturer i upphöjdt arbete, konungens namn och sachsiska och polska vapnen samt årtalet 1687 i latinsk chiffer.

Till vänster innanför hallen ligga några praktrum, som kunna göra anspråk på att "gifva ett slottslikt intryck". Den ena salongen äger en möbel i förgylld rokoko, däraf särskildt en högkarmad fåtölj, rikt skulpterad, har något kungligt öfver sig; ett fyrkantigt bord i barock med en kring marmorskifvan löpande genombruten ranka är vidare värdt uppmärksamhet, likaså den gamla kristallkronan i taket, hvilken har tillhört Sturarne och senast suttit i Mörkö kyrka. Väggarna prydas af gamla prästporträtt i dyrbara rokokoramar. Empiresalongen har en praktmöbel i empire, en dyrbar keramiksamling på väggen, bestående af äldre porslin af såväl inhemsk som utländsk fabrikation. Af glas ses några remmare af stort värde, däribland ett s. k. doge-glas med inläggningar i guld och emalj.

Salen, i renässans, kan uppvisa ett större skåp på kulfötter i ebenholts, jakaranda och valnöt. Det är försedt med härliga konstnärligt utförda skulpturer i upphöjdt arbete, lär ha kommit till Sverige på 1500-talet med vallonerna och har förr i tiden tillhört en De Geer. Ett annat mindre renässansskåp intresserar särskildt på grund af sina inläggningar i elfenben, återgifvande gammaltestamentliga eller klassiska skilderier. Väggarna prydas af en del gamla härförareporträtt från 1600-talet, ett godt Kristina-porträtt samt ett par dyrbara väldiga bataljmålningar signerade F. Bock, 1600, en äldre bekant holländsk mästare.

Slutligen kan omnämnas en golfklocka i holländsk barock, signerad Jan Henkels. Urtaflan visar månader, veckor, dagar m. m. samt underst på plåt en väl utförd oljemålning med motiv från en holländsk hamnstad. Hufvudstycket krönes af några fristående symboliska figurer, såsom Atlas med jordklotet, flankerad af ett par härolder, basunande ut tiden... Ha vi sett allt? Nej, vi ha glömt det lilla altaret efter gammal katolsk ritual därborta i hörnet, och det måste vi dock besöka innan vi gå. Det är nämligen en raritet, ett fint arbetadt kopparförgylldt krucifix från 1500-talet, belyst, tänka vi oss, af de å altaret stående höga gamla kyrkstakarna, öfver hvilka nedhänger ett rökelsekar i förgylld koppar. Och så till sist såsom ett nödigt appendix nedanför den korsfäste: en liten "uppslagen bok" med en gammal-latinsk text å ena sidan och å den andra jungfru Marias bild i färger, allt under glas och infattadt i en förgylld mässingslist. Det hela ter sig i formen som ett litet gotiskt kyrkfönster. Texten lyder: Sancta Maria, mater dei, ora pro nobis etc. eller: heliga jungfru, guds moder, bed för oss syndare...

Vi göra detta lilla stämningsfulla stycke medeltid som slutpunkt i vår revy af hr Nyströms konstskatter, vända oss med ett tack till värden — och så åter Valhallavägen och "blåa linjen". AGATON.

Ärade halfårs- och kvartalsprenumeranter

erinras om att ofördröjligen förnya prenumerationen, på det intet afbrott i tidningens regelbundna expedition må uppstå. Alla prenumeranter erhålla *gratis* det verkligt praktfulla

Iduns julnummer 1907,

hvarmed tidningen högtidlighåller sin 20:de årgång.

Detta julnummer utgöres af *konstnären Carl Larssons* förnämsta standardverk, den storslagna serien bilder ur den svenska kvinnans lif alltifrån äldsta dagar intill nuvarande tid, hvarmed han för en del år sedan smyckade Nya elementarskolan för flickor i Göteborg. Detsamma kommer att bestå af 10 stora konstblad i färger, förstklassigt utförda och med text af konstnärens eleganta, lekande penna. Ensamt detta arbete motsvarar i värde hela prenumerationssumman.

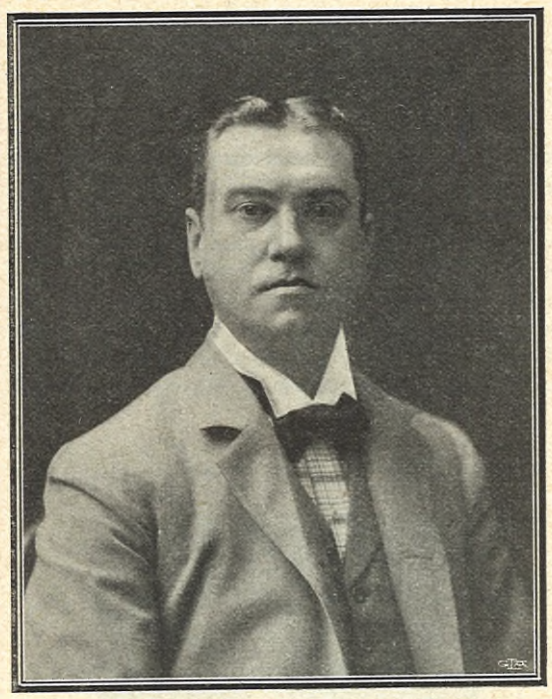

H. HAMNQVIST FOTO.

Oscar Eliason.

BUDET om skådespelaren Oscar Eliasons bortgång var budet om en ej lätt ersatt förlust för vår svenska scen. Folk, som af fåfänga eller äfventyrshåg ge sig in på teaterbanan, ha vi allt för godt om, men konstnärerna bakom rampen äro lätt räknade.

Oscar Eliason var en af de gedigna, allvarligt arbetande artistnaturerna, en utmärkt karaktärsskådespelare och på samma gång en förträfflig komiker.

Han föddes i Stockholm 1863, tillhörde, tjuguårig, August Lindbergs sällskap, hade sedan engagemang på olika håll, hvarefter han 1892 blef fästad vid de Ranftska scenerna, där han sedan legat flitigt i repertoaren och spelat de mest skiftande roller.

Från det stora skådespelet erinrar man sig hans med stor omsorg utformade Gustaf Vasa och Engelbrekt i Strindbergs dramer, hans af skarp människokännedom präglade pastor Manders i Ibsens "Gengångare", doktor Rank i "Ett dockhem", den brutale uppkomlingen Lechat i det franska skådespelet "Affär är affär", Stråman i "Kärlekens komedi", förutom åtskilliga andra betydande karaktärsroller; till dessa knyter sig ett stort antal farsuppgifter, utförda med verve, fantasi och en aldrig svikande smak.

Det var något fast och linjeskarpt i Eliasons konst, fotad som den var på träget naturstudium och ledd af en aldrig missvisande känsla för det karaktäristiska och väsentliga hos den typ eller individ han skulle återge.

Under det senaste spelåret angreps han af den sjukdom, som ändat hans lif, hvarför publiken endast sällan fick njuta af hans gedigna konst. Hans sista roll var, om ej undertecknad missminner sig, doktor Rank, hvilken han spelade med en ton af gripande vemod, som om han anat sin egen snart förestående sortie från det stora lifsgycklet.

Förutom af nära anhöriga sörjes han af kamrater och talrika vänner, som i honom förlorat en rikt begåfvad personlighet, betydande som konstnär, enkel och sann som människa. Desslikes saknas han djupt af den publik, som under en lång följd af år fått njuta af hans värdefulla konst.

E. H—N.

"En samvetssak."

UNDER OFVANSTÅENDE rubrik har hr Thore Blanche i senaste numret af Idun tagit ståndpunkt i en fråga, som på det djupaste berör alla kvinnor. Eller rättare, icke tagit ståndpunkt, utan talat med ett underligt vacklande hit och dit. Frågan gäller redaktör v. Kochs motion i stadsfullmäktige, som går ut på anställande af kvinnliga assistenter vid Stockholms polis, och mot hvilken motion från flera grupper af kvinnor framkommit den protesten, att hur önskvärdt det än kan anses, att kvinnliga polisassistenter i öfrigt tillsättas, sådana dock icke må anställas vid prostitutionsafdelningen, på det att man icke genom att ge ett sken af humanitet åt denna institution, med hvilken det är motbjudande att kvinnor skulle ta någon som helst befattning, må fördröja dess afskaffande.

Hr Blanche benämner nu dem, som anse, att kvinnorna måste taga afstånd från dessa olagliga tvångsåtgärder mot kvinnor, "välmenta, men trångsinta." Med hvad rätt? Själf kallar han de prostituerade för "fallna", förklarar med högsinnad air, att han "icke finner dem sämre än andra kvinnor". Men samtidigt anser han helt naturligt, att man kan våga sig pålägga dem ett sådant tvång, som det reglementeringen innebär, och i likhet med motionären finner han logiskt, att för att rädda från en fördömlig inrättning, som måste afskaffas för att man skall kunna rädda, skulle man ta plats i denna inrättnings tjänst.

Det är detta jag kallar ett vacklande.

Vi kvinnor, som opponerat oss, afsky den tanken, att en enda kvinna kränkes på detta sätt.

Otroligt litet har hr Blanche tagit reda på de personers tänke- och handlingssätt, mot hvilka han uppträder. Han målar ut, att "den kvinna, som är stark i sin dygd" — härmed syftas antagligen på dem han med upprepande af ett trettiårigt utslitet smädeord kallar de, som tagit sedligheten på entreprenad — "äger på sin höjd skyldighet att hysa medkänsla för de fallna. Att förakta dem är hennes rättighet. Bistå och upprätta är henne icke medgifvet."

Intet vet han således om, att just kvinnorna i de föreningar han syftar på sedan årtionden arbeta på att bistå och rädda och detta med oändlig uppoffring af tid och krafter, att de upprättat hem och anstalter, intet vet han om en Lina Nordvalls outtröttliga verksamhet, intet om att kvinnor grundlagt och ordnat hemmet "Fristad" helt nära vår stad. Och ingenting vet han därom, att den innersta kärnan i dessa föreningars sträfvanden och den brinnande öfvertygelsen hos dem, som undertecknat de i dessa dagar inlämnade protesterna, är den, att det förakt männen visa en del kvinnor genom de förordningar, under hvilka de tvingat dem, för detta förakt är hvarje kvinna för god.

Det lär icke råda tvifvel om, att i den af regeringen tillsatta reglementeringskommittén läkarnas utlåtande blir sådant, att systemet här, såsom redan skett i en del andra länder måste falla. Då ändtligen få de rätt, som i känsla af hvarje mänsklig varelses människovärde i så många år under hån och smädelser arbetat mot institutionen.

Då skall det erkännas, att de, som blifvit kallade trångsinta, varit de vidsynta.

HILDA SACHS.

Huru skola hemmen härda karaktären hos de unga, så att de tvångsfritt utveckla sig till ett nykterhetsfolk?

XIII.

Frihet under ansvar.

Skalden Zacharias Topelius uppfostrades af en klok fader. Denne brukade svara, då sonen utbad sig tillåtelse till något: "Du *får* göra det, men försök, om du kan låta bli!" Så lärde sig den lille Zachris att försaka — af fri vilja. Resultatet af denne gosses uppfostran känna vi; ingen kan väl säga annat, än att det blef det bästa möjliga.

Samma grundton borde all uppfostran äga; den är tillämplig på de flesta förhållanden, som ha att göra med karaktärens daning och stärkande. Naturligtvis undantages här allt, som är orätt, skadligt, rått och simpelt, ty mot sådant sättes absolut veto. I öfriga fall frihet — men märk: frihet *under ansvar*.

Barnets första två, tre lefnadsår erbjuda just ej så stora stötestenar för uppfostraren. Men denne får dock aldrig slappas af i sitt aktgifvande på den lilles gryende anlag, goda eller dåliga. Dessutom gäller det att nu från början tillvinna sig barnets fullkomliga förtroende och kärlek. Detta är visserligen icke svårt, men svårare är att behålla, hvad man vunnit. Ty därtill behöfs en outtröttlig kärlek och ett tålamod utan gräns. Dock — har man detta, då må man lugnt gå vidare.

Ganska tidigt börjar ett barn förstå sig på hvad det innebär, då man säger: "Du *får*, men försök att låta bli!" och ännu tidigare kan det uppfatta och följa den närbesläktade maningen: "Du slipper detta, men försök ändå att göra det; försök att vara duktig!" Gäller det en maträtt, som barnet vill slippa ifrån, eller första badet i öppna sjön, någon kraftansträngning, någon försakelse, eller gäller det att göra andra en glädje: begagna då icke onödigtvis maktspråk, tag ej heller tillflykten till böner och öfvertalningar. Göra vi så, förlora vi lätt öfvertaget, det, som varit vår styrka, och sedan är gärdet upprifvet: barnet blir den starkare, den uppväxande tar makten från den vuxne.

Men värdesättningen af deras krafter tilltalar alltid barn, och deras förmåga växer i proportion till de äldres tro på densamma. Kloka föräldrar låta sig naturligtvis angeläget vara att i mån af barnets tillväxande förstånd gifva det skäl för sina önskningar.

Med afseende på det speciella fall, hvarom här är fråga, nämligen bruket af alkohol, gäller det naturligtvis, att man under barnens spädare år bestämdt afhåller dem därifrån och lär dem anse detta vara i sin ordning, helt enkelt emedan det ej hör till hemmets vanor. Fäder och mödrar böra kunna för barnens skull afstå från äfven måttligt dagligt bruk af sådana njutningsmedel. Därigenom vinnes, att barnen från början få den riktiga föreställningen, att hemlifvet kan lefvas gladt och lyckligt, fester kunna firas med munterhet och gamman, bordet kan vara rikligt och välförsedt äfven *utan* spritvaror.

Då de unga växa upp — kanske vid 12 à 15 år, kanske först vid 15 à 17, det beror på hur tidigt ansvarskänslan är utvecklad hos dem — då är tiden inne att äfven på detta område använda doktor Topelii svar: "Du får, men försök att låta bli!" Har man förut varit konsekvent i att uppfostra ynglingen till självbehärskning, till känslan af eget ansvar i fråga om andra saker, som kunna möta och kanske fresta honom, och har man funnit, att man lyckats gifva hans karaktär styrka, då skall han helt visst också i detta fall icke svika fars och mors förtroende. Men kom ihåg: det är framför allt med sitt föredöme de äldre skola predika, det är genom det och sitt personliga inflytande de skola segra.

Lyckliga de barn, som så fostrats, och som fått behålla hemmets skydd och ledning under hela sin uppväxttid! De skola en gång bli icke blott goda främjare af nykterhetssaken, utan på samma gång några af sitt lands bästa medborgare.

L.

*

XIV.

»Sköna synder».

En från utlandet nyligen hemkommen vän tillskref mig: "Min första hemkänsla på svensk botten var åsynen af en drucken karl." I ett för en tid sedan erhållet bref slogo mig till mötes orden: "Den första maj voro vi ute och beskådade mer eller mindre druckna demonstranter." Från skilda läger, tidningarnas spalter och riksdagens kamrar tränger nykterhetsfrågan fram och man hör med smärta nödropsklagan däri.

Ty — ingen rök utan eld.

Låt oss alltså se sanningen i ögonen och säga: Spritbegäret är ett förhärskande fel hos vår nation och en inre fara, som i allvarstider inför perspektivet af möjliga yttre faror får dubbel tyngd.

Hvarför är detta fel hos oss förhärskande?

Vår glada teolog Esaias Tegnér har yttrat: "Af alla sköna synder ångrar jag endast dem, som jag icke har begått." Sköna synder . . . ja, just det, sedan århundraden tillbaka ha vi rubricerat vår skötesynd under den titeln: "Gif plats, gif plats, ty nordens vingud nalkas!" "Goda gosse, glaset töm". "Visst va' vi lite mosi'a af nektar och ambrosia!" Hur jublande och lekande klinga icke dylika strofer i våra öron, lena, bedårande dofter stiga som rökoffer ur bålen . . . våra största skalder ha sjungit dess lof, nordens Anakreon har lämnat oss sitt arf, och den Lidnerska knäppen, ja, den förstå vi svenskar så väl, ty vi äro ett trögt folk. Vi ha ingenting af fransmannens lättblodiga esprit, af italienarens temperamentfulla barnslighet eller af tyskens bullrande omedelbara gemytlighet. De glada lagen äro våra långa vintrars solskensstunder, men vi komma icke till dem glada, vi bli det först sedan spritens mångfärgade strålar löst och värmt våra sinnen, vi äro icke sällskapsmänniskor af naturen, men vi njuta behaget af att förvandlas därtill, då stimulansen satt våra bundna lifsandar i verksamhet, då bli vi hjärtliga, vänsälla, förtroendefulla, åtminstone i de första angenäma stadierna, och därför bär det oss emot att blotta eländet under rosorna, stanken under doften och i stället för att säga: vår stora nationella fara, säga vi: vår vackra förlåtliga synd — kanske till dess vi för sent inse, att dess skönhet bragt oss till undergång

"Låt oss i första rummet vara ett klokt folk och i andra rummet nykterhetsfolk," säger Thore Blanche. Vore det icke riktigare att säga: "Låt oss af klokhet *bli* hvad vi icke *äro* — ett nykterhetsfolk," ty den dag torde komma, då vi icke ha råd att försvaga vår kraft, då vi behöfva den samlad till det yttersta, i synnerhet den unga kraften, de ungas kraft.

Ett absolut rusdrycksförbud skulle säkert bli till lika stor skada som ett plötsligt undertryckande af tryckfrihet eller religionsfrihet. Solidaritet grundad på tvång, ej på tusende individers gemensamt enande känsla, kommer alltid att urarta till missgrepp.

Vi skola ej skapa dogmer, ej fastslå ord, hvarken absolutism eller måttlighetssuperi. Det är ej i enstaka fall som absolutistens son blifvit drinkare, frestad af den förbjudna fruktens lockelse. Å andra sidan: hvad är måttlighet? Är det hvad den ena personen tål eller tror sig tåla mer än den andra, är det helan till smörgåsbordet eller helan och halfvan, är det en eller två halfva öl, två eller fyra glas punsch?

Nej, med allt detta komma vi icke långt. Det gäller först och främst något annat: att ändra hela vår moraliska syn på en last, som försvagar vårt folk och fördärfvar så många af våra bästa söner. Låt oss icke längre skämtande och ursäktande tala om "att det vid det och det tillfället gick en smula för hett till," att den och den var "på kulan", "i stämning", eller hvad de nu heta, alla dessa öfverskylande benämningar af ett mer eller mindre ovärdigt tillstånd som människa.

Vi ha ju så många andra hedersbegrepp, som från barndomen göras oss till ambitionssak. Vi läras och tro på skammen af att ljuga, bedraga, bryta ett gifvet ord, vi tro ju till och med på den falska skammen af s. k. hedersskulder. Hvarför bibringas oss icke skammen att berusa sig? Kvinnorna ha lärt sig att det är en skam, därför är kontingenten af till dryckenskap hemfallna hos dem jämförelsevis ringa, men männen? Skolorna, hemmen, de som odla nationalkänsla, kristendom och andra dygder, hvarför bibringa de ej med allvar ett uppväxande släkte förakt för och beklagande af en själ och kropp så djupt förnedrande och förstörande böjelse som spritbegäret?

Må den far, som inför sin unge son med ett halft urskuldande, halft cyniskt löje omnämner att han själf eller en vän "varit en smula lurfvig" inse, att han begår en synd — och en synd, som ej är skön.

Intet tvång, blott inflytande från individ till individ blir folkvilja, måtte vi inse detta i tid. Vi ha de ungas öde i våra händer, de unga ha kanske vårt lands.

Det kan komma stål i leken, måtte vi då finna stålet hos oss själfva!

SIGRID ELMBLAD.

*

XV.

En fördragsam människokärlek.

FÖLJANDE LILLA ANSPRÅKSLÖSA reflexion i nykterhetsfrågan är närmast föranledd af en insändarinnas, E. H:s, replik till hr Thore Blanche. I känslan af sin modersplikt yttrar hon nämligen därvid: "Alla fyllbultar ha börjat som måttlighetssupare."

Det är nog alldeles riktigt: satan var ju till och med ängel innan han blef djäfvul. Hvarje mänsklig förvandling är naturligtvis ett fall från det *goda* till det *onda*. Att människan faller genom frestelse är äfven gifvet, men *begäret* tages ej bort, därför att frestelsen undanröjes.

En logisk utveckling af denna taktik att försöka bannlysa allt, som kan inleda frestelse till öfverdrift, skulle kunna föra till de orimligaste konsekvenser. Sålunda skulle därför t. ex. alla glada, *vackra* och "flirtande" flickor förpassas ur denna världen, emedan de annars lätt kunde förleda stackars svaga gossar till erotiska och depraverande öfverdrifter.

Och tänk på kaffet sedan, ärade mödrar! Bort med detta! Eller tron I ej, att ett omåttligt bruk — tyvärr allt för vanligt — af denna eder älsklingsdryck leder till demoralisering lika väl som något annat missbruk? Jo, helt visst

Det vållar magsyra och derangerade nerver, som *förgifta* hemmets frid och "tungans rätta bruk", tager på kafferepen heder och ära utaf nästan, utan att något däraf behålles för egen del till ett värdigt och ädelt föredöme för barnen.

Nej, så länge synden existerar — och den lärer ej af *människofunder* kunna utrotas — finnas nog äfven alltid lifvets frestelser. Utan dessa danas ej heller några "karaktärer", ty "oprövfvad dygd är ingen dygd". Självförgudande och trångbröstad egenrättfärdighet, som med plump och rå despotism oförsynt tränger in och förgriper sig på andras intimaste privata och personliga enskildheter förebygger ej det onda, hvarom här är frågan, men väl en sann och klar öfvertygelse som förmår bära och bruka detta lifvets goda utan att missbruka det, men framför allt verksamt förädlande är en solidarisk och — *fördragsam* människokärlek.

Maktmissbruk söndrar och splittrar och alstrar hat, kif och trots, endast sann människokärlek helar, återupprättar och försonar.

Nykterhetssträfvandet är mer än något annat ett kärlekens verk, men kärleksverk kräfver också kärlek, om det skall kunna spira till lycka och välsignelse.

VÄN AF FRIHET OCH SANNING.

*

XVI.

"Tänken på dem, som äro i bojor!"

BLAND MINA TAFLOR finnes en reproduktion af ett tyskt konstverk, som föreställer två små fattiga, barfota barn i trasiga kläder. Den lille gossen bär en tom korg och torkar tårarne med stora systers förkläde. Flickan håller med ena armen beskyddande om lillebror, den andra håller hon bedjande utsträckt. Och ur hennes allvarliga ansikte blicka ett par bedjande, genomträngande barnaögon.

Sedan jag läst uppropet i Idun med inbjudan till intresserade att diskutera nykterhetsspörsmålet, så är det som jag i den lilla flickans ögon läste denna stumma bön: "Ack, skrif och bed människorna att de blifva *barmhärtiga!* Bed alla svenska mödrar att de lära sina barn medlidande, människokärlek! *Vi* kunna ej tala, men skrif och bed för oss, ej blott för min lille bror och mig utan för hela den skara af våra likar, alla, alla små olyckliga barn, hvilka äro födda i drinkarehem, hvilkas barndom är som en enda hemsk och skräckfull feberdröm. Alla de små barn, hvilka måste frukta sin far, därför att han så ofta kommer hem berusad och då misshandlar dem, och de, hvilka icke kunna känna trygghet ens hos sin egen mor, därför att hon, förslöad af dryckenskap, vanvårdar både dem och hemmet. Ack, skrif och bed svenska kvinnor med ömma, goda hjärtan, att de af medlidande med de små, fattiga, skrämda barnen börja arbeta för att bortskaffa dryckenskapen! Ack, skrif och bed de svenske männen, med ädla modiga karaktärer, att de icke alldeles glömma de små värnlösa barnen, utan gifva dem hjälp och skydd genom att manligt kämpa för nykterhet. Hälsa hvarje Iduns läsare med de ord som den *barmhärtigaste* af alla, den ädlaste och renaste af alla, den store barnavännen, en gång sagt: "*Saliga äro de barmhärtiga, ty dem skall ske barmhärtighet*".

Ja, nu har jag, så godt jag kunnat, sökt tolka, hvad ett långt tåg af många tusen små olyckliga barn från drinkarehem eller kanske bärande ett kropps- eller själslidande såsom följd af förfäders dryckenskap — skulle, om de blott kunde, vilja ropa till oss alla.

Men jag hoppas att den inre rösten i våra egna hjärtan skall fortsätta att tala på ett långt mera öfvertygande och bedjande sätt än jag kunnat det.

Köp Vänersborgs Balskor!

Bästa svenska fabrikat!

Lätta! Eleganta! Hållbara!

INREGISTRERADT FABRIKS-MÄRKE H. A. F. CARLSSONS SKOFABRIK WENERSBORG

Hvarje sula stämplad med vidstående fabriksmärke. Tillverkas som specialitet efter Wienermetod af

Aktiebolaget

A. F. Carlsson Skofabrik,

Vänersborg

Försäljes i minut hos de flesta skohandlande i riket.

"Huru skola hemmen härda karaktären hos de unga, så att de tvångsfritt utveckla sig till ett nykterhetsfolk?"

Så är det frågan lyder, som ställts till oss alla, och jag ber då först att som svar få citera några ord, som af redaktionen själf anfördes i slutet af samma uppsats: *"Det gäller att på viljefrihetens och kärlekens breda grundval bidraga till lösningen af en af våra sociala lifsfrågor"*.

Men jag ber då blott att få ändra meningen med att sätta kärleken *före* viljefriheten. Mitt råd till eder, I alla mödrar eller andra barnauppfostrarinnor, är detta: Lären edra barn *först* af allt att *älska!*

Berätta för din lilla dotter att det finnes tusen små barn med samma längtan efter lycka och solsken som hon, men som måste sakna detta och i stället få lida så mycket, därför att deras far eller mor, ja, i värsta fall båda föräldrarna äro nog olyckliga att likt fångar vara bundna af starka, förlamande bojor, äro slafvar under den onda, mörka och förstörande makt, som kallas dryckenskapslasten. — Men säg också din dotter, att om hon vill, så kan hon få vara med om att mildra deras nöd. Säg henne att hon genom sitt goda exempel att aldrig själf smaka eller bjuda andra på det gift, som kallas spritvaror, kan få vara med i arbetet emot den ödeläggande makten. — Och berätta detsamma för din lille son.

Har du kunnat lära ditt barn, att störst af allt är den kärlek, "som *icke söker sitt*," ja, då kan du vara öfvertygad om att både din son och din dotter med glädje skola för den goda sakens skull själfva framgent afhålla sig från spritvaror. Själfva skola då aldrig dina barn få lust att gå några andra vägar än ljusets och kärlekens. Uppfyllda af människokärlek, skola de med rena, ödmjuka hjärtan *"tänka på dem som äro i bojor, såsom vore de själfva i bojor"* och icke blott *"tänka"* utan handla. Men lär dem att högst af alla ära, vörda, älska och tjäna Honom, Lifvets Sol, som sagt: "Jag är världens ljus, den mig följer han skall icke vandra i mörkret." —

Tänk huru ljus, lycklig och fridfull Sveriges framtid skulle blifva, om alla barn tidigt lärde sig att älska och följa världens ljus. Då skulle vårt svenska folk härdas och utvecklas till ett ädelt, nyktert, lyckligt och *friskt* folk.

KATE.

Tykobrahedagar.

EN HÄFTIG ringning på tamburklockan kom mig att spritta till. Min jungfru var ute och jag hade lofvat passa dörren.

— Nej, se god dag, Fanny lilla! Det var riktigt snällt af dig att komma ihåg mig med ett besök.

Jag menade verkligen hvad jag sade, ty Fanny hade vanligtvis samma inflytande som en frisk, upplifvande fläkt, och vi voro så pass goda vänner att jag, utan att anses oartig, kunde i hennes närvaro fortsätta med det arbete jag hade för händer, om det var brådt därmed.

— Sanningen att säga, svarade hon uppriktigt, ämnade jag inte gå upp till dig i dag, men när jag kom ut på gatan, såg jag att mina handskar voro uppsluppna i sömmarna, och då tyckte jag, att jag så gärna kunde sitta här hos dig och sy ihop dem, som att gå hem igen. Du, som alltid är så väl försedd, har nog också litet brunt silke?

— Ja, det har jag verkligen, och det som passar alldeles i färgen ändå. Men lägg af dig hatt och kappa, så går det bättre att sy.

Fanny villfor strax min begäran, kastade kappan på en stol och hatten på en annan, vände upp och ner på mitt syskrin för att söka efter en fingerborg, och hade hunnit med allt detta innan jag åter fått fatt på mitt arbete, som denna gång var en liten barnklädning.

— Du hinner då med allt möjligt, sade hon och kastade mellan de snabba stygnen en hastig blick på mitt arbete. Om du ändå kunde lära mig, hur du bär dig åt.

Då jag ej svarade på detta, föll ämnet af sig själf och hon kastade sig snabbt in på ett annat område.

— Det har varit en Tykobrahedag i dag, sade hon irriteradt, och sådana äro för resten de flesta dagar. Minst fem af veckans sju.

— Åhnej, Fanny, nu öfverdrifver du bestämdt. Någon liten förtret kommer dig att för tillfället se allting i svart.

— Öfverdrifver, säger du! Ja, man kan ju inte vänta att den, som har det så lugnt och godt som du, skall kunna sätta sig in i allt hvad en annan får utstå. Du skulle, till exempel, bara göra en liten titt in i vår våning just i dag, och du med ditt ordningssinne skulle göra ett baksteg. Salongen odammad, sängkammaren ostädad med sängarne i samma skick som vi lämnade dem i morse, och köket fullt af diskar. En formlig Jerusalems förstöring.

— Men, kära barn, hvad gör då din jungfru?

— Min jungfru — hon skrattade något ansträngdt — där ha vi just pudelns kärna. Jag har ingen jungfru för närvarande, ser du, och var just på väg till kommissionskontoret för att höra mig om efter en ny.

— Åh, jaså! Hon har då lämnat dig eller du gifvit henne afsked?

— Det skulle jag nog ha gjort förr eller senare, men inte just i dag, ser du. För öfrigt var förlusten inte stor; hon var slarfvig och näbbig, och hade aldrig maten färdig i rättan tid till måltiderna, så att Göran fick vänta på den, och då blef han ur humör.

— Men försökte du inte att uppfostra henne, hon såg ju riktigt hygglig ut för resten?

— Uppfostra! Vet du hur hon svarade mig i går, när jag anmärkte att hon var öfver höfvan oordentlig? Frun är inte en bit bättre själf, sade hon och såg mig spotskt i ansiktet. Kan du tänka dig en sådan näbbgädda?

Det blef tyst en stund och då jag ej svarade genast, såg Fanny förvånad och frågande upp från sin sömnad. Hon väntade naturligtvis ett deltagande ord till svar.

— Det var respektvidrigt, svarade jag till sist, men . . .

— Men . . .?

— Vi äro ju så goda vänner, Fanny, att jag kan säga dig sanningen utan att du blir sårad? Tag det som ett bevis på vänskap, hvilket det också är, och inte som öfversitteri och lust att klandra. Du vet nog att jag menar dig väl och det skulle glädja mig mycket, om jag kunde hjälpa dig öfver några svårigheter.

— Äfven du min Brutus — sade hon stilla, och med ett så rörande tonfall, att det kunnat locka tårar i mina ögon. Jag anar hvad du vill säga och om du genast vill börja din predikan, skall jag bli en tacksam åhörarinna.

Handskarne voro nu färdiga och mycket varsamt lade hon fingerborgen tillbaka i skrinet.

— Var inte så hänsynsfull, sjung bara ut — tillade hon — sanningen är besk, men den är hälsosam.

— Du blir således inte ledsen?

— Ack, om du inte gjorde så långa preludier, vore det mycket bättre. Ledsen är jag dessutom redan förut, så jag kan inte bli värre.

Vi slogo oss ner i soffan, och med armen om hennes lif sade jag:

— Jag skulle nu egentligen börja med att framhålla allt som är vackert och fint hos dig; dina många stora förtjänster, din . . .

— Bry dig inte om det — afbröt hon — gå rakt på sak.

— Nåväl, efter du själf vill det, men det är ett så grannlaga ämne.

Hon skakade af sig min arm och sprang upp ur soffan:

— Det är som att gå och vänta på en operation — sade hon. Läkaren säger: där sitter en elakartad svulst, som måste tagas bort så fort som möjligt, men instrumenten äro ej ännu i ordning; de måste först slipas och göras rikrikt blanka, innan vi kunna börja.

— Så gör jag väl mitt med detsamma — sade jag — sätt dig endast lugnt ner. Och jag fortfor:

— Det är endast ett litet exempel jag vill taga fram. Som du minns gjorde jag dig ett besök för ett par dagar sedan och vi sutto i ditt hvardagsrum och språkade.

— Ja, det minns jag nog.

— Då kom din jungfru in i rummet och bad om ett par rena handdukar att torka diskarne med. Du ville ej afbryta ditt samtal med mig och tillsade henne att själf taga fram dem.

Hon öppnade skåpet där de och ditt öfriga linne förvaras. Du vände ryggen till, men jag satt midt emot detsamma och kunde ej undgå att kasta en blick ditin. Hon tycktes ha svårt att få reda på just den rätta sorten och mera ordnadt blef det ej under hennes händer. När hon sedan vände sig om för att gå, såg jag ett litet försmädligt leende på hennes läppar och jag kunde ej undgå att å dina vägnar känna . . .

— Åh, jag förstår — sade Fanny — och sprang åter opp. Du kunde ej låta bli att blygas öfver mitt slarf. Där gjorde du ett snitt, som tog.

— Fanny, kära vännen min, jag har gjort dig ondt . . .

— Ja, jag vet att jag inte är någon ordningsmänniska, men jag önskar att jag kunde vara det. Jag märker nog också, att Göran lider däraf och blir vid dåligt humör emellanåt, när han har brådtom att kläda sig och det fattas knappar i hans underkläder eller någon af hans tillhörigheter blifvit undanstucken på någon annan plats än den vanliga, men hur ska jag bära mig åt, säg, hur jag ska bära mig åt? Jag kan aldrig bli annorlunda!

— Jo, Fanny liten, det kan du. Du, med din intelligens, skulle du inte kunna tillägna dig de egenskaper du fordrar af din tjänarinna? Vi matmödrar måste inte endast med ord utan också med vårt föredöme visa henne vägen, och gör du det, skall du se att Tykobrahedagarne inte bli på långt när så många som förr.

Jag hade nu talat ut, ur mitt hjärtas djup, och afvaktade med en viss oro, hur Fanny skulle taga det.

Hon stod framför mig med nedslagna ögon och färgen på hennes kinder hade stigit en nyans. Hon höll de nylagade handskarne mellan händerna och slätade och drog nervöst i deras skinn. Men så kastade hon dem ifrån sig på bordet och slog armarna om min hals:

— Tack, herr doktor — sade hon. Trots alla dina fina bedöfningsmedel kände jag allt smärtan af snittet, men jag tror att verkan af operationen skall bli god. Skulle det emellertid arta sig till att bli något recidiv, så tag bara fram knifven igen.

DORA P.

Teckningslista för bidrag till Wennerbergstoden i Uppsala

finnes för hugade bidragstecknare tillgänglig å tidningen Iduns byrå, Drottninggatan 51, Stockholm, och mottagas äfven tacksamt pr post insända bidrag, hvilka sedan i sinom tid komma att redovisas i Idun.

Herta Marks idé.

Vördsamt tillägnad de ogifta, af **Campanula.**

(Forts. fr. n:r 26.)

OCH HVAD oss män beträffar, så måste vi stanna i tacksamhetsskuld till den, hos hvilken tanken först runnit upp. En del tyngande plikter har vältrats från våra skuldror, och vi har försatts i den ljufva belägenheten att få höra till de uppsökta och utvalda. Med en förut ej anad känsla af vibrerande lycksalighet i vårt innandöme behöfver vi nu bara stå stilla och bida, och den efterlängtade kommer själf till oss — å! eller kommer inte — o! Ja, jag har visserligen under hela två danser denna afton fått känna, hvad det vill säga att vara paneltupp. Jag ber, ordet är uppfunnet af mig själf och blir nog oumbärligt för den tid, som kommer. Ordet panelhöns däremot kan hädanefter kastas öfver bord såsom obehöfligt. Att det dock är en ganska hälsosam situation, den där situationen som paneltupp, och ger anledning till självbetraktelse, det kan jag redan af erfarenhet intyga och således med full öfvertygelse påstå, att den nya idéen, sådan den tillämpats i afton, inte har några som helst olägenheter för männen. Vi stannar alltså i stor tacksamhetsskuld till dess ägarinna. Fröken Marks skål!"

Fröken Mark, ropades det från alla håll, och man trängdes omkring fröken Herta med sina glas. Men fröken Herta knackade med sin ring mot glaset och äskade ljud.

"Inte mig men idéen om likställighet för både man och kvinna i alla de förhållanden i lifvet, där känslan spelar in, gäller den skål vi nu tömmer. Mina damer och herrar, en skål för idéen om frihet för hvarje människa, såväl kvinna som man, att utvälja åt sig hvem hon vill dansa tillsammans med, och hvem hon vill lefva lifvet tillsammans med. Det vare sagdt!"

Hon tömde sitt glas, höjde det en sekund öfver sitt hufvud och kastade det sedan mot den eleganta majolika-kakelugnen, så att det sprang i tusende bitar.

Det var tyst i salen. Fröken Herta stod kvar. En fin blekhet undanträngde för ett ögonblick rosorna på hennes kinder, och hennes näsvingar vidgade sig, som om hon insöp en fläkt af en ny vind.

"I botten för den nya idéen! Lefve den!" hördes en mansröst ur hopen, och ett nytt glas klingade mot kakelugnen. Och så ett till och ett till, tills de alla voro krossade. Musiken spelade upp, och man gjorde sig i ordning för den sista dansen.

Den dansen diskuterades något så ifrigt, att musiken höll på att inte göra sig hörd. Och när dansen var slut och te serverades, var diskussionen så liflig, att det brusade som en vårflod genom salen.

"Jag vet inte, hur det är," hördes en ung flickröst genom bruset, "men det känns, som om jag kommit upp på ett tak och fått vingar att flyga med."

"Hvem man vill lefva tillsammans med," repeterades på ett annat ställe. "Visst bör hvarenda mänsklig individ ha rättighet att utvälja åt sig sin lefnads följeslagare eller följeslagarinna."

"Men det har ni ju haft i alla tider, ni har haft rättighet att välja."

"Nej, herr löjtnant, vi har inte efter konvenansens fordringar haft rätt att utvälja åt oss dem vi vill lefva vårt lif med, vi ha blott haft tillfälle att välja mellan dem, som ville ha oss. Det är en oerhörd skillnad."

"Men ni har haft i er makt att så att säga psykiskt telefonera ett kom till dem, som behagar er."

"Det är i undantagsfall. De flesta kvinnor, de som känna djupast och finast, gömmer sina känslor af någon slags antik uppfattning, att det är oförenligt med kvinnans väsen att visa dem. Förmodligen var det den där spjufvern, som landssektern nämnde, som också planterade det fröet."

"Och så växte det ut och blef ett ogräs, menar ni, i vägen för ädlare frön, och nu bör ogräset rensas bort."

"Ja, nu bör ogräset rensas bort, det är tid på att vi kvinnor få bli sanna mot oss själfva. Vårt bättre jag kräfver det, så att inte den unga, fagra prinsessan må bli en helt annan människa, då hon blir drottning en gång."

"Och ni menar, att allt det där kan göras om genom att kvinnorna —"

"Ts! Säg inte det där klumpiga ordet, som hänger på era läppar! Fröken Mark har absolut rätt i sin idé. Menar ni inte som jag, att vi haft roligt i afton?"

"Förtjusande. Jag har fått dansa nio danser med den jag inte ville dansa med och endast en med den jag ville dansa, det vill säga med er."

"Vår tusenåriga ställning — nio tiondedelar med dem vi inte — å! Ni borde efter denna enda bal förstå vårt förtryck och vår långa längtan och hela innebörden i fröken Marks idé."

"Och ändå var det utomordentligt — hvad skall jag säga? — jo, lyckligt att bli så här tagen, uppbjuden."

"Må då den lyckan bli er lika länge, som den varit vår! Vi missunnar er den inte, men den är ju inte innesluten i fröken Marks idé, efter hvad hon själf sa."

— — —

I tamburen stod häradshöfding Holger och satte kappan på sin fru. De voro de sista, som lämnade balen. Fröken Herta stod i dörren, stödd mot dörrposten.

"Det var en lyckad afton," sade häradshöfdingen. "Din idé, Herta, verkade som krut i en bakugn: det tog eld. Nu har man någonting att tala om i staden."

"Det var bara en inledning till hvad komma skall," svarade fröken Herta, och hon log.

"Jag tyckte inte alls om det, och jag kan inte förstå, hur pappa och mamma kunde tillåta det," sade fru Ester och svepte kappan omkring sig.

X.

Balen hos landssekreter Marks blef under en längre tid stadens samtalsämne. Fröken Marks idé, att damerna på en bal lika väl som herrarne kunde bjuda upp till dans, diskuterades af herrarne på deras klubbar, på kaféerna, i gathörnen och till och med på deras ämbetsrum. Den diskuterades af damerna, hvarhelst två kommo samman inomhus eller utomhus, och af skolflickorna på deras raster. Somliga voro för idéen, och dit hörde mangrant de unga damerna i staden, medan en del, och dit hörde några äldre damer, alldeles förkastade den såsom helt enkelt äfventyrlig. Herrarne voro i allmänhet till fröken Hertas stora förvåning mera för hennes idé, än hon själf hade väntat. En ung, mycket begåfvad lärare vid stadens läroverk hade en afton på klubben yttrat, att fröken Marks så kallade idé var just hvad en idé enligt den Boströmska filosofien i sig själf är, nämligen ett förnuftigt begrepp. För att kunna finna den idéen absurd kräfdes absurditet hos en själf. Någon hade svarat, att saken tillhörde inte alls förnuftsområdena eller de så kallade tankebegreppen, den var mera en känslans och den fina taktens sak. Den var också den häfdvunna sedens, och en häfdvunnen sed sopade man inte bort så lättvindigt.

Dispyten hade blifvit mycket liflig. Man hade sagt, att det vore inte förenligt med kvinnlig finkänsla att stiga fram och så att säga bjuda ut sig själf till dans åt hvem som helst, så snart man balklädd stege in i en balsal och, såsom hittills varit fallet, ställde sig i position för herrarne för att bli engagerad. Att utvälja åt sig den kavaljer man ansåg värdig att få lägga armen om midjan och tråda dansen med, vore mera förenligt med en nobel finkänslighet.

"Visst är det grace af kvinnan att låta mannen taga sig i famnen och galoppera med sig en stund af en dyrbar tid," hade en skämtare bland ungkarlarne invändt "Nåd och grace är det, och nåd och grace tilldelas en syndare, skänkes."

En äldre herre hade då sagt, att saken var hvarken så fin eller så oskyldig, som den såg ut. Den skulle helt visst föra en mängd andra mindre passande och okvinnliga tilltag med sig. En vacker dag skulle man kanske bli bjuden på en cigarrett på öppen gata af en dam eller inbjuden på ett glas punsch på ett schweizeri. Kvinnorna gingo tappert sin ideella degeneration till mötes, menade han. Först hade man sagt, att de ville dela med männen. Nå, så hade de fått arbete, en mängd platser på alla möjliga områden hade beredts dem. Då ville de åt makten, ville ha rösträtt och bestämmelserätt på områden, där de inte hade något att göra. När de en gång fått den där rösträtten, ty de skola naturligtvis inte ge sig, förrän de fått den, menade han — kvinnorna voro som råttorna, man kunde inte utestänga dem från något — så bli de nog inte nöjda ändå, då är det något annat de vilja tillägna sig. Nu såg det ut, som om de ville lägga beslag på männens nöjen och täfla med dem om rättigheterna också på det området. Sedan visste han inte, om det fanns något mer, som de kunde taga ifrån dem om inte — byxorna.

En stor indignation hade inställt sig hos de flesta. En ung löjtnant, som nyligen förlofvat sig där i staden, hade utropat:

"Kvinnan får inte antastas inom vår klubb, kvinnan är oantastelig."

Och i en hast uttalade de flesta den åsikten, att det fanns ingen absurditet i det, att en dam själf utvalde åt sig den kavaljer hon ville dansa med, och att det inte var på något sätt i strid med hennes kvinnliga värdighet.

Men vid kafferepen runkade ett och annat gammalt hufvud på sig. Tiden var som befängd, allting gick ju an.

"Det är ju ohöfviskt. Unga flickor går omkring bland herrarna och bjuder upp till dans. Skammen går ju omkring på torra land och det till och med bland de så kallade bättre. Annat var det i vår tid. Då höll kvinnan sig inom sina skrankor, då visste man hvad som passade och inte passade. Men hur gör man nu?"

"Men tant lilla, det är väl inte mera opassande att utvälja åt mig den jag vill dansa med, än att stiga in i famnen på den första bästa, som kommer och bjuder upp mig."

"Jo, det är opassande, det kan inte vara passande, att en ung flicka bjuder upp en herre till dans. I min ungdom gick det inte alls för sig."

Vattenvingar.

Storartad sport i vattnet!

Med tillhjälp af Dean s Fjäril-Vattenvingar, kan enhvar lära sig att simma och flyta inom kort tid. Alla Fjäril-Vattenvingar äro af samma storlek och kunna bära lika lätt en man på 125 kg. som ett barn på 25 kg.

Pris kr. 1: 50. Bruksanvisning medföljer.

Till landsorten mot postörskott.

Ensamförsäljare:

BUTTERICKS MÖNSTERAFFÄR,

A.-B. MARIUS HARTZ.

Drottninggatan 72, Stockholm. Riks 17 26.

"Men jag vill ha ett annat skäl för ditt påstående än att det inte var brukligt i din ungdom. Endast det kan ju inte afgöra förhållandet såsom opassande.

"Jo, det kan det Hade det varit passande, så hade också vi gjort det. Men den kvinnliga instinkten sade oss, att det var opassande."

"Förekom aldrig i din ungdom damernas dans på era baler?" frågade den unga.

"Jo bevars."

"Och ni nyttjade er aldrig af er rätt, därför att det ansågs opassande?"

"Jo, visst nyttjade vi oss af det, men det var bara för en dans."

"Ni nyttjade er af det bara för en dans, och vi ämnar nyttja oss af det för hela dansprogrammet, det är den enda skillnaden, lilla tant."

"Ja, ser du, det är i alla fall opassande, och jag kan inte förstå, hur föräldrarna nu för tiden kan tolerera, att döttrarna skenar öfver skaklarna på det här viset. Våra föräldrar gjorde det inte Hvem kunde tänka det om fru Mark? Men hon har blifvit så slö, allt sedan döfheten inställde sig. Af hennes döttrar är det också bara Herta, som är så där bisarr."

Och de unga skolflickorna i staden voro som eld och lågor för fröken Marks idé Där var enigheten stor, och inte en enda opposition förekom.

"Det är förtjusande! Och tänk, så rättvist det också är! Hvarför skall just herrarne gå omkring och kora ut åt sig dem de vill ha, och vi skall sitta efter väggarna och bara nöja oss med hvad vi kan få. Det är fullkomligt rättvist, att vi också bjuder upp."

"Ja, och tänk, att inte behöfva vara rädd längre, att man inte skall bli uppbjuden. Syster Anna har ibland fått dansa bara tre fyra danser, då hon varit uppe på någon bal Jag vet, att hon är riktig rädd ibland, att hon inte skall få dansa."

De skulle komma att begagna sig af fröken Marks idé. På nästa gymnasistbal skulle de själfva bjuda upp till hvarenda dans. Och det blef sagdt till gymnasisterna. Hvarenda tanke om saken blef uttalad. Hvarför skulle de inte bjuda upp? Det var fullkomligt rättvist, och prinsessorna i Berlin bjödo själfva upp till dans, det hade de hört.

"Ja, men bjud upp mig till kotiljongen, fröken Greta, glöm inte af det!" — "Fröken Elsa, ni bjuder ju upp mig till andra valsen?" — "Sista fransäsen måste vi två dansa, kom ihåg det, fröken Ingeborg!" svarade gymnasisterna. Och så ackorderade man redan i höstdagarna om de danser, som skulle dansas på vårens gymnasistbal, och hvarenda dans blef som en stor händelse, som genomlefdes i tanken gång på gång, innan dansens stund kom.

— — —

Omkring fjorton dagar efter den så mycket omtalade Markska balen utkom på ett af landets största bokförlag en liten broschyr med titel: *Bör kvinnan själf utvälja åt sig sin make?* och signerad Femina. Det var ett litet prydligt häfte i blekröd färg och på omkring trettio sidor.

På fröken Hertas skrifbord lågo femton sådana små häften nyss komna från förläggaren som friexemplar till författarinnan.

Fröken Herta var ensam i sitt rum, ensam med de små blekröda häftena, och hon tog dem i sina fasta, hvita händer, det ena efter det andra, öppnade dem, läste en mening här och en mening där och beundrade omslaget. Det kändes så underligt bäfvande inom henne och så lyckligt. Det var hennes egen tanke, som kom till henne, hon tyckte nästan, att den hade fått lif. Och nu skulle den gå ut i den vida världen. Den skulle möta fiender där, det kände hon, tankar, som skulle vara i opposition mot henne. Vore hennes tanke efter hvar mans smak och i samklang med alla, då vore det inte mycket bevändt med den, det anade hon, det förstod hon, ty hon hade ingen erfarenhet att bygga på, hon hade inte haft att göra med mängden förut.

(Forts.)

Pomril

förnämsta och billigaste alkoholfria läskedryck

förordas.

Rikstel. 102 85. Allm. 76 86.

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN.

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FORSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 7—13 JULI 1907.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; kalffilé med gräddsås och brynt potatis; mjölk; kaffe eller te med gifflar. Middag: Kejsarsoppa; stekt färsk oxtunga med champinjoner och spritärter; jordgubbar med frusen grädde.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafremjölsvälling; halstrad sill med potatis; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Pudding af kokt kött med lingon; nyponsoppa med vispad grädde.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckt skinka med äggröra; mjölk; kaffe eller te. Middag: Vegetariansk juliennesoppa; gädda stekt i filéer med pressad potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; plättar med sylt; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kotletter af kalffärs med spenat; krusbärskräm med mjölk.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; biffstek med förlorade ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Currysoppa med frikadeller af kalffärs; jästmunkar med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; färsk strömming i låda; ägg; kaffe eller te. Middag: Ugnstekt refbensspjäll med potatis och äppelmos; vinkallskål med skorpor.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; kallt refbensspjäll (rester från fredag) med brynt potatis och lingon; mjölk; kaffe eller te. Middag: Sillbullar med korintsås; filmjölk med pepparkakor.

RECEPT:

Stekt färsk oxtunga (f. 6 pers.). 1 färsk oxtunga, 3 lit. vatten, 1 msk. salt, 3 msk. smör (60 gr.), 2 tsk. salt, 1/2 lit. svag buljong, 3 msk. tomatpuré, 1 burk champinjoner (90 öre).

Sås: 1/2 msk. smör (10 gr.), 1 1/2 msk. mjöl, köttsky.

Beredning: Tungan sköljes väl, lägges i det kokande vattnet tillsatt med saltet och får koka 2 tim. eller tills skinnet lätt kan afdragas. Smöret upphettas i en stekgryta, tungan ilägges och brynes väl på alla sidor, hvarefter den saltas och spädes med buljongen (litet i sänder). Tomatpurén och champinjonerna tillsättas, då tungan stekt 2 tim., den får därefter steka färdig, hvartill åtgår omkr. 1/2 tim. Tungan skäres och garneras med en del af champinjonerna samt inlagda tomater. Smör och mjöl sammanfrästas, den silade och skummade köttskyn tillsättes litet i sänder, under flitig rörning, och såsen får koka 10 min., hvarefter de öfriga champinjonerna ilägges och såsen afsmakas. Tungan serveras med ärter och brynt potatis.

Frusen grädde (f. 6 pers.). 8 dcl. tjock grädde, 2 msk. strösocker, 2 msk. vaniljsocker.

Beredning: Grädden vispas till hårdt skum och afsmakas med strösockret och, om så önskas, äfven med vaniljsockret. Den hälles därefter i glassmaskin och vrides omkr. 10 min., hvarefter den nedpackas i glassform och fryses 1—2 tim. Serveras till bär eller kompotter.

Vill Ni ha' godt hembakadt hvetebröd, så baka med „Lazermans Bakpulver Tomten"!

Pudding af kokt kött (f. 6 pers.). 1 lit. kokt finhackadt kött, 4 ägg, 8 dcl. gräddmjölk, 10 msk. stötta skorpor, 1 hg. smör (skiradt), 2 msk. korinter, 1 msk. salt, litet rifven muskotnöt.

Till formen: 1 msk. smör (20 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Köttet hackas eller males fint samt blandas med de uppvispade äggen, gräddmjölken, de stötta skorporna, det skirade men afsvalnade smöret, och de rensade och förvälda korinterna, hvarefter massan afsmakas noga med kryddorna. Den hälles i en smord och brödbeströdd form, och puddingen gräddas i ugn omkr. 1 tim. Den serveras med lingon eller skiradt smör.

Gädda stekt i filéer (f. 6 pers.). 2 kg. gädda, 2 msk. salt, 1 tsk. ättika, 1 ägg, 1 kkp. stötta skorpor.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.), 4 kkp. fiskbuljong (kokt på hufvud och ryggben), 2 dcl. tjock grädde.

Beredning: Gäddan fjällas, öppnas, urtages samt sköljes mycket väl och torkas. Den skäres i filéer, och ryggbenet jämte alla småben borttagas. Filéerna gnidas in med ättika och salt och få ligga 1 tim. På hufvud och ryggbenet kokas buljong. Filéerna inklappas i en duk, penslas med det uppvispade ägget och vändas i de stötta skorporna. Smöret fräses i en aflång fiskform eller långpanna, filéerna nedläggas däri och insättas i ugnen att få en vacker gulbrun färg. När fisken är brynt, spädes den med den kokande fiskbuljongen och grädden och får steka med lock omkr. 20 min.

Stekes den i långpanna, kan en plåt läggas öfver den.

Fisken upplägges på varmt serveringsfat, såsen hälles öfver och anrättningen garneras med persilja och kokta potatisar.

Krusbärskräm (f. 6 pers.). 1 lit. färska eller 6 dcl. konserverade krusbär, 1/2 lit. vatten, 2 kkp. krossocker, 1 1/2 msk. potatismjöl.

Beredning: Krusbären snoppas, sköljas och få afrinna. Af sockret och vattnet kokas en tunn, klar lag. Krusbären ilägges och få koka, tills de äro mjuka, då krämen afredes med det i litet kallt vatten eller franskt vin utrörda potatismjölet och får ett godt uppkok. Krämen afsmakas och omröres då och då, tills den är kall, då den upphälles i karott eller geléskål.

Jästmunkar (f. 6 pers.). 1 dcl. gräddmjölk, 70 gr. smör, 1 ägg, 1 ägggula, 30 gr. strösocker, skal och saft af 1/4 citron eller 25 gr. sötmandel, 20 gr. pressjäst, 350 gr. hvetemjöl, krusbärssylt eller äppelmos.

Till kokning: 1 kg. flottyr.

Beredning: Mjölken ljummas, smöret, de uppvispade äggen, sockret och citronskalet eller den skållade och rifna mandeln tillsättas, och mjölet inarbetas. Sist nedröres den i litet ljum mjölk upplösta jästen och degen arbetas, tills den blir smidig och blank, omkr. 20 min., hvarefter den får jäsa omkr. 2 tim. Den omarbetas därefter på bakbordet, utkaflas till 1 cm. tjock kaka och uttages med dricksglas till små kakor. Midt på hvarje kaka lägges litet krusbärssylt eller äppelmos; kanterna penslas med ägghvita och tryckas väl tillsammans. Munkarna ställas på mjölade plåtar och få jäsa omkr. 1 1/2 tim. Flottyren upphettas i en järngryta, och när en tunn blå rök stiger upp från ytan, ilägges munkarna, två och två, och kokas vackert gulbruna. De uppläggas på gråpapper eller hårdt bröd, så att flottyren får väl afrinna, samt öfversockras. De serveras helst varma.

Färsk strömming i låda (f. 6 pers.). 28 strömmingar, 1 msk. salt.

Till lådan: 3 msk. smör (60 gr.), 3 msk. stötta skorpor.

Joko! Hvad skall jag använda till min Stortvätt?

Chromol-Såpan

tillverkas endast vid

A. P. Sjöbergs Fabriker :: HALMÖ

Beredning: Strömmingarna rensas, urbenas, sköljas väl och den mörka hinnan skrapas bort. De beströs därefter in- och utvändigt med saltet och få ligga en stund. En eldfast omelettlåda smörjes med 1 msk. af smöret och beströs med stötta skorpor. Strömmingarna nedläggas i lådan tätt intill hvarandra. Resten af smöret lägges i flockar ofvanpå och sist öfverströs de stötta skorporna. Lådan insättes i god ugnsvärme och strömmingarna få steka, tills de äro vackert bruna.

Sillbullar (f. 6 pers.). 2 salta sillar, 4 kkp. kokt, hackadt kött, 1/2 kkp. stötta skorpor, 1 ägg, 3 msk. grädde, 1/2 tsk. hvitpeppar, 1 kkp. stötta skorpor.

Till stekning: 3 msk. smör (60 gr.).

Beredning: Sillarna vattenläggas dagen innan de skola användas. Skinnet afdrages, hvarefter de rensas på vanligt sätt. De hackas fint och blandas därefter med köttet och de stötta skorporna. Ägget vispas med grädden och tillsättes jämte pepparn. Af färsen formas aflånga bullar, som vändas i de stötta skorporna. En tackjärnspanna upphettas, smöret brynes däri och bullarna stekas gulbruna på båda sidor samt serveras med korintsås.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

FÖR bättre flicka som kan och vill åtaga sig matlagningen i litet hushåll finnes bra plats nu genast i södra Dalarne, inga grofsysslor. Svar till »Hög lön» under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Barnkär, bättre flicka, (ej under 20 år), som är villig att med husmoderns hjälp sköta tre barn om 1, 6 och 8 års ålder samt därjämte utföra lättare husjungfrusysslor, erhåller plats i köpmansfamilj i Göteborg antingen genast eller i höst. Den sökande skall vara frisk samt försedd med goda rek. Kommer att anses som medlem af familjen. Svar jämte foto och löneanspråk till »A.», Villa 29, Mösseberg.

FÖR en undervisningsvan lärarinna, som kan undervisa i utländska språk och musik förutom vanliga skolämnen, finnes plats 1 nästa sept. Svar med betyg samt hälst fotografi och uppgift å lönepretentioner till »H. W. C.», Långås p. r.

Hushållerska.

En allvarlig och stadgad flicka eller medelålders barnlös änka, erhåller plats genast som husmoder hos änkeman, tjänsteman vid bruk å landet. Hon bör vara enkel och anspråkslös samt villig att vårda och uppfostra 3:ne barn, hvaraf det yngsta 2 år. Svar, åtföljdt af foto. med uppgift å löneanspråk, torde sändas till »Änkeman», Upphärad.

ANSPRÅKSLÖS, frisk och ordentlig flicka, villig vara husmodern behjälplig med alla i ett hem föref. göromål, erhåller plats i medio af aug. i stockholmsfamilj på tre personers hushåll. Ålder: ej under 20 år. Färdighet i handarb. samt någon kunnighet i matlagning önskas. Svar med uppgifter om löneanspråk, rek. och hälst fotografi sändes till »G. E.», Sparsör.

EN enkel, bildad flicka, som vill biträda med vården af barn och för öfrigt vara husmodern till hjälp, erhåller plats. Svar med uppgifvande af referenser och villkor till Borgmästare Lagerberg, Mora.

GODA platser för lärarinnor, värdinnor, sällskaps-, kontors-, hushållsbarnfröknar. Norra Inack.-Byrån, Malmskilnadsgatan 27, Stockholm.

HOS väl situerad ungkarl finnes plats för bildad husföreståndarinna af god fam., ålder 28—35 år, med godt utseende, godt och gladt lynne samt musikalisk. Svar med fotografi till »Husföreståndarinna 1907» under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm.

Vid Nässjö femklassiga Samskola

komma att för nästa läsår, som skall taga sin början den 22 augusti 1907, anställas följande lärarekrafter:

1:o) Föreståndare; lön 2,000 kr.

2:o) En manlig lärare med undervisningsskyldignet företrädesvis i matematik och naturkunnighet; lön 1,400 kr.

3:o) En lärarinna, som genomgått högre lärarinneseminarium eller aflagt studentex., med undervisningsskyldighet företrädesvis i språk; lön 1,200 kr.

4:o) En lärarinna, kompetens: hälst afgångsexamen från något seminarium. Undervisningsskyldighet hufvudsakligen i svenska ämnen; lön 900 à 1,000 kr., beroende på kompetens.

Ansökningar, åtföljda af betyg, som styrka sökandenas kompetens, insändas till Styrelsen för Nässjö Samskola före den 25 juli.

Nässjö den 28 juni 1907.

NÄSSJÖ SAMSKOLA.

På advokatkontor

i Norrland finnes plats för dugligt skrifbiträde. Ref. fordras. Svar jämte betyg m. m. före den 15 juli till »Advokat» adr. Svenska Telegrambyrån, Stockholm.

Å häradsskrifvarekontor finnes från och med den 1 instundande september plats för ett stadgadt och ordentligt biträde, hälst med kompetens och vana. Förmånliga lönevillkor. Ansökningar med styrkta meritförteckningar före den 1 augusti till Häradsskrifvarekontoret i Sala.

HUSFÖRESTÅNDARINNA.

Att ensam förestå hushållet med hjälp till gröfre sysslor erhåller bättre, propert fruntimmer med angenämt sätt att vara om cirka 35 år bra plats hos medelålders ensam köpman i Malmö samt blir ansedd som familjemedlem. Platsen bör genast tillträdas. Svar hälst med fotografi, betygsafskrifter, lön o. åldersuppgift till »Framtidsplats 1907», Malmö p. r.

UNG, frisk barnfröken ur god familj med god sångröst och behagligt sätt önskas för två flickor 3—5 år gamla till 1 aug. på bruksegendom i Dalarne. Svar till »Barnfröken», Iduns exp.

Värdinneplats.

Hos ung änkeman med späd dotter finnes nu genast plats å större landtegendom för medelålders dam eller ensam änkefru af god familj med goda betyg och ref., kunnig i matlagn. etc. samt kompetent att med ordning och trefnad förestå ett bättre hem. Den, som är hemma i barnavård har företräde. Betygsafskr. och ref. samt foto. sändes under adr. »Postbox 29», Linköping.

SNÄLL, enkel och ordentlig flicka af god familj omkring 30 år kunnig i god matlagning och inom hus förefallande göromål får plats hos änkefru. Är den sökande skrif- och räknekunnig vore det en fördel. Svar med ref., löneanspråk samt fotografi sändes till »Ordningsfull», Sportmagasinet, Kungsträdgårdsgatan 12, Stockholm.

EN stadgad, allvarlig och ordentlig jungfru får god plats. Hvilo- och Ålderdomshemmet, Lisakulla, Sätila.

Vid Grängesbergs Samskola

äro från höstterminens början den 1 nästinstundande sept. tvänne lärarinnetjänster lediga, den ena för första lärarinna och den andra för biträdande. Lönen för första lärarinnan utgör 1,000 kr. och för biträdande lärarinnan 600 kr. för år, hvarjämte båda lärarinnorna åtnjuta husrum och vedbrand af skolan. Undervisningen omfattar realskolans fyra första årskl. kurs. Första lärarinnan bör hälst hafva betyg från högre lärarinneseminarium och särskildt äga vitsord i tyska och engelska språken. Ansökningar insändas före 1 aug. till pastor D. Johansson, Grängesberg.

BILDAD flicka, ej för ung, barnkär, allvarlig och ordentlig, erhåller genast plats å herregård att med hjälp af barnjungfru tillse barnen. Svar med rek. till »Officersfamilj», Okna p. r.

Barnfröken,

hurtig, frisk, glad med håg och fallenhet för barns ledning och tillsyn erhåller stadigvarande plats den 1:sta nästk. sept. Den sökande bör ha flerårig praktik i hvad som fordras för att hjälpa barnen med läxläsning och musik m. m. Betyger och rek. torde sändas till »Fredriksbo», Djursholm.

HUSHÅLLERSKA skicklig uti finare och enklare matlagning, syltning, saftning, inläggningar, slakt och bakning samt allt hvad till ett landthushåll hörer sökes till 1:sta augusti. Den platssökande bör kunna lämna de bästa betyg från föregående plats samt vara ordentlig, proper, ärlig och pålitlig. Den som ej äger dessa egenskaper göre sig ej besvär att söka platsen. Lön 400 kr. om året. För öfriga upplysningar torde den sökande vända sig till fru Elisabet Nisser, Stjernsund, (Dalarne).

EN anspråkslös flicka af bättre familj, duglig, ordentlig, med godt lynne, kan få plats hos äldre änkefru för att sköta alla förekommande göromål; hjälp med grofsysslor. Kunnighet i sömnad önskvärd. Vänlighet och medlemskap utlofvas. Svar med äfven uppgift om löneanspråk till »A. F.», Valdemarsvik p. r.

FINNES någon anspråkslös bättre flicka som vill vara husmoder behjälplig med linnesömnad och märkning under någon tid mot fritt vivre eller någon lön så torde svar sändas till »Sommarkondition», Alingsås.

Barnsköterska,

äldre, enkel, anspråkslös önskas genast. Svar till »Fredriksbo», Djursholm.

FÖR en frisk och arbetsam bättre flicka, som vill vara husmodern behjälplig med att — undantag tvätt och skurning — sköta ett hushåll om 4 pers., finnes plats i Visby. Uppgift å lönepr. och ålder åtföljda af betyg och hälst fotografi till »Familjemedlem», Visby p. r.

Husföreståndarinna sökes.

Att förestå ett hem, där små barn finnas och husmor saknas, sökes bildad dam i 25—35 års åldern, med godt sätt och utseende. Svar, före 10 juli, till »Köpmannafamilj S. 1907», Svenska Telegrambyråns Annonsafd., Göteborg.

Hushållerska å Privatklinik.

Ett bättre, medelålders fruntimmer, som är vandt att på egen hand sköta ett större hushåll med matlagning, uppköp, inläggningar o. s. v. erhåller 1 okt. plats å privatklinik. Köksa finnes. Svar före 1 aug. med fotografi, löneanspråk samt om möjligt hänvisning för muntliga rek. till »Klinik», Svenska Telegrambyråns Annonsafdelning, Göteborg.

ENSAMJUNGFRU, fullt kunnig i matlagning får plats i liten familj. Hög lön. Barnjungfru finnes. Svar till »F. R.», Göteborg p. r.

Hushållerska,

kunnig i finare matlagn., bakning samt allt som hörer till ett större landthushåll, erhåller plats till hösten. Betyg, fotografi och uppgift på löneanspråk adresseras till grefve E. Sparre, Torpa, Dannike.

FÖR en bildad husföreståndarinna, ej för ung, med ordningssinne och omtanke, kunnig i matlagning och fullt kompetent att under matmoders frånvaro vintertid, på egen hand sköta ett landthushåll med hvad därtill hör, finnes plats ledig på Kohlsäter i Värmland. Reflekterande härå torde sända betyg jämte uppgift på löneanspråk och ålder till fru Sophie Renström adr. Kohlsäter, Gillberga.

För läxläsning

med trenne flickor i åldern 13, 11 och 9 år i elementarskolans 5, 3 och 1 kl. sökes flicka som genomgått minst 8-klassigt läroverk eller hälst med seminariebildning samt med förmåga att lämna dessa flickor pianolektioner. Platsen afses för läsåret 1907—1908. Några andra göromål erfordras icke, hvarför öfrig tid kan disponeras till själfstudium, hvarvid äfven tillfälle gifves att när som hälst följa lektionernas gång i skolan. Ett godt och vänligt hem och bemötande kan påräknas. Lönepret., förutom fritt eget rum och vivre, torde insändas till fru Celia Andersson, Varberg.

BARNSKÖTERSKA eller pålitlig, äldre barnjungfru kan få plats i officersfamilj på Karlsborg nu genast eller senast 1 sept. att sköta två barn, det ena spädt, det andra 1 1/2 år. Betyg och om möjligt fotografi sändes under adr. »E. B.», Hjortkvarn p. r.

SOM hjälpreda åt husmoder finnes plats för mindre bemedlad flicka af god familj hälst omkring 20 år. Fri resa, 10 kr. pr månad, familjemedlem. Svar med foto. till »Badgäst», Nösund.

PLATS finnes för ung bildad flicka som barnfröken för en treårs flicka. Den sökande skall vara barnkär, pålitlig, ordningsfull, frisk och sund samt kunnig uti husliga göromål. Ansökningar med fotografi och löneanspråk ställas till apoteket, Alnö, (Sundsvall).

EN väl rekommenderad och skicklig kokerska önskas till friherrinnan Palmstierna, Djursholm.

Till Finland sökes nu genast

en yngre, bildad dam

att förestå en enklings hushåll. Anhålles per omgående om svar med uppgift om löneanspråk jämte fotografi till Finland, Käla, Kehla gård, Godsägare Furuhjelm.

God väl aflönad plats.

I större finare hem erhåller ung flicka med god karaktär och uppfostran plats.

Uppgiften blifver att vårda de 3 äldsta barnen och vara husmodern till hjälp och sällskap. Svar till 1:a Augusti under adress S GUMÆLII ANNONSBYRÅ' Stockholm.

UNG dam, som genomgått utbildningskurs i trädgårdsyrket, erhåller plats i större handelsträdgård att sköta växthusafdelningen och blomsterhandel. För flicka med kapital är kompanjonskap icke uteslutet. Svar till »Hortikultur 1908», Iduns exp.

MOT fritt vivre (till en början) kan en frisk, duglig, anspråkslös flicka af god familj, (hälst från västra Sverige) finna plats nu genast eller 1 sept. i stilla prästfamilj i närheten af Göteborg. Hon bör vara något kunnig i sömnad samt erfaren i matlagning, bakning m. m. och villig att deltaga i alla förekommande göromål. Jungfru finnes. Svar inom 14 dagar med foto. och om möjligen ref. till »Familjemedlem» adr. fru A. Block, 20 Stampgatan, Göteborg.